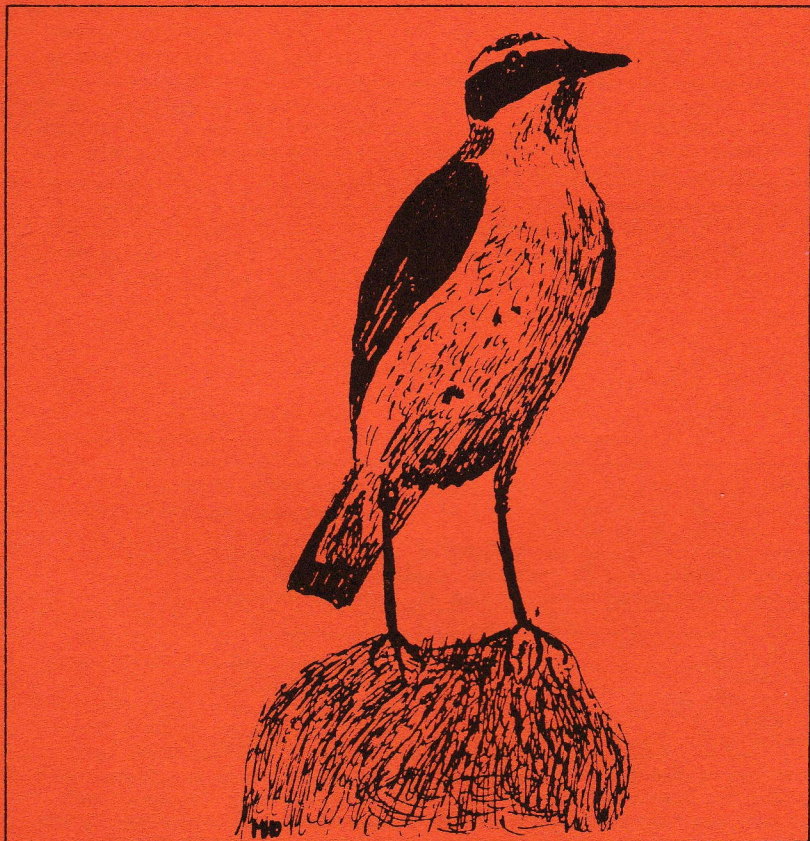

DE MOURIK

VOGELWERKGROEP RIJK - VAN - NIJMEGEN e.o.

jaargang 15 nummer 1

1989

-DE MOURIK-

Blad van de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken.

Redactie

Johan Thissen, Mansberg 7, 6562 MA Groesbeek, tel. 08891-75852
Leon Engels, Schubertstraat 12, 6561 EN Groesbeek

Lay-out

Dik Heg

-Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken.-

Werkgebied

Rijk van Nijmegen, Overbetuwe ten zuiden van de Linge en ten oosten van de RW 50, Duffelt (BRD), Salmorth (BRD), Reichswald (BRD), de Kop van Limburg, Land van Cuyk, Land van Maas en Waal.

Bestuur

Voorzitter: Laurens Rietveld, Grotestraat 83, 6511 VB Nijmegen, tel. 080-227925.
Secretaris: Gerard Schreurs, van Goorstraat 63, 6512 EC Nijmegen, tel.080-238045;
Adres secretariaat/Penningmeester: Louis Geraets, Burg.van Raaystraat 27, 5437 BC Beers, tel. 08850-20263.

Werkgroepen

Archief: Peter Brouwer, Pater Brugmanstraat 49, 6522 EH Nijmegen, tel.080-220618.
Excursies: Laurens Rietveld, Grotestraat 83, 6511 VB Nijmegen, tel. 080-227925.
Kunstmatige nestgelegenheid: Wim Schurink, Marialaan 39, 6541 RB Nijmegen, tel. 080-773551.

Rivierentellingen: Jan van der Brugge, Zonstraat 7, 6543 VM Nijmegen, tel. 080-780040.

Roofvogeltellingen: Gerard Müskens, Papenbergseweg 25, 6585 KV Mook, tel. 08896-1767.

Vogelkursussen:

Asyls

N. Ebben, Heerstraat 18, 5435 PC St.Agatha, tel. 08850-12378.

H. Huilmand, Rijkstraatweg 303, 6573 CX Beek-Ubbergen, tel. 08895-3376 (alleen roofvogels en uilen).

B. Jansen, Weg door Jonkerbos 5, 6532 SV Nijmegen, tel. 080-551439.

M. Reijnders, Heyenseweg 51, 6591 HB Gennep, tel. 08851-11906.

J. van der Vaart, Jozef Israëlsstraat 15, 6521 MS Nijmegen, tel. 080-2334470.

Contributie

Werkende leden	f 12,50
Sympatiserenden	f 17,50
Jeugdleden tot 18	f 7,50
Gezinsleden	f 2,50

GIRONUMMER 4463052 t.n.v. VWG Rijk van Nijmegen e.o. te Beers.

Overname van (gedeelten) van artikelen of van illustraties is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en schriftelijke toestemming van de auteur. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel. Publicatie van artikelen, meningen etc. behoeft niet te betekenen dat de daarin vermelde meningen, conclusies etc. het inzicht van de redactie weergeven.

VAN DE BESTUURSTAFEL

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Donderdag 2 maart 1988 20.00 uur zaal N5

Wiskunde en Natuurwetenschappen Heyendaalseweg Nijmegen

AGENDA

1. Opening en definitieve vaststelling van de agenda
2. Notulen van de vorige vergadering (zie Mourik jrg. 1987 nr 4-5)
3. Mededelingen van het bestuur
4. Jaarverslag. Alle activiteiten van 1988 worden nagelopen
o.a. steltloperstellingen, rivierentellingen, avifauna Land van
Cuyk, broedvogelinventarisaties
Uiteraard bestaat de mogelijkheid tot deelname in 1989
5. Financiël verslag en rapportage kascontrole (zie onder)
6. Vogelcursus
7. Broedvogelinventarisaties 1989
8. Eventueel toegevoegde agendaxp punten
9. Rondvraag en sluiting

FINANCIEEL OVERZICHT 1988

		UITGAVEN	
Saldo 1-1-88	f 10337,20	Drukwerk Mourik	f 892,41
Contributies '88	- 2335,00	Porti Mourik	- 290,50
Contributies '89	- 63,75	Redactiekosten	- 23,90
Rente	- 553,54	Enveloppen	- 116,30
boekje BSP-project Ooy	- 60,00	Archiefmateriaal	- 113,62
Vogelcursus + boekjes	- 390,00	Bestuurs-+ vergaderkst.	- 227,40
		Werkgroep Avifauna L.v.C.	- 125,45
		Lezingen	- 15,00
		Werkgroep Land van Cuyk	- 124,65
		Vogelcursus-boekjes	- 388,60
		SOVON	- 75,00
		Kamer van Koophandel	- 60,00
		Diversen	- 6,20
		Saldo 31-12-88	-11280,46
	-----		-----
	f 13739,49		f13739,49
	*****		*****

Nog te betalen over 1988:

drukwerk + porti Mourik nr: 4
nieuwsbrief Werkgroep Avifauna L.v.Cuyk
wintervogeltelling Werkgroep Avifauna Land van Cuyk

LEDENMUTATIES

Adreswijzigingen: R. Poppen, van Goorstraat 30, 6512 ED Nijmegen
 D. Hornman, Derde Buitenpepers 31, 5231 AM 's-Hertogenbosch
 G. Kolman, Akkerslagen 45, 5364 Escharen
 T. Vereecken, A. Thijmlaan 2, 5531 TL Bladel
 Hu. de Vries, Markdal 19, 4851 EJ Ulevenhout
 Nieuw lid: L. Klaassen, Derde Buitenpepers 31, 5231 AM 's-Hertogenbosch
 Opzeggingen: Th. Ghijsen, Linden; J. Royendijk, Mill.
 Adreswijzigingen: J. Bultjes, Maasstraat 7, 6591 BT Gennep
 J.H.J. Doodkorte, Krayenberg 81-35, 6601 RL Wychen, 08894-16660
 M.M.H. Verschuren, B.P. van Verschuerstraat 28, 6828 ZX Arnhem
 G.P. Berendse, Abeelstraat 1 a, 6523 JA Nijmegen
 Nieuw lid: J. Penders, Tapirstraat 1, 6532 AL Nijmegen

AKTIVITEITEN

Ook dit voorjaar is er weer het traditionele kampje op Ameland. Het onderkomen is bij de familie Kiewiet te Buren. De kosten zijn voor de overnachting maar ca. f 8,- p.p. per nacht. Verder komen hier dan nog de kosten voor de reis, fietshuur, drinken en eten, dat zelf gekookt wordt, bij. Ameland is zeer vogelrijk! Zie de verslagen van eerdere excursies in de Mourik.
 Periode: donderdag 4 (Hemelvaartsdag) t/m zondag 7 mei.
 Opgave zo snel mogelijk bij ondergetekende. Het aantal plaatsen is beperkt.

Laurens Rietveld, Grote straat 83, 6511 VB Nijmegen, 080-227925

DIALEZING NOORD-NOORWEGEN EN NOORD-FINLAND

Ondergetekenden hebben in juni jl. een ornithologische vakantiereis gemaakt naar het uiterste noorden van Scandinavië. Reisdooelen waren onder meer het Varanger-schiereiland, een zeevogelkolonie in de Noordelijke IJszee en een hoogveengebied in Noord-Finland. Het noordoosten van het Varangerschiereiland is toendra-achtig. Dieter Möller heeft dia's gemaakt van vele arctische broedvogels, zoals jagers, steltlopers, ijsgorzen enz.. Ook het indrukwekkende landschap komt uiteraard aan bod.

De dia-lezing vindt plaats op donderdag 16 maart as. om 20.00 uur in collegezaal N3 van Wiskunde en Natuurwetenschappen aan de Heyendaalseweg in Nijmegen.

Dieter Möller en Johan Thissen

Excursie St. Jansberg 9 juni 1988

Aan deze avondexcursie namen acht personen deel. De hele tijd hing er een dreigende wolkenlucht, maar de neerslag bleef beperkt tot enkele spetters. We hebben een flinke rondwandeling gemaakt, tot aan de drie meertjes toe. Vermoedelijk door het sombere weer lieten de vogels lieten zich opvallend weinig horen, behalve dan de roodborsten; het hele bos scheen er vol mee te zitten. De genoteerde soorten waren:

zwartkop, merel, tjiptjaf, vink, boomkruiper, zanglijster, wilde eend, roodborst, winterkoning, grasmus, geelgors, houtduif, fitis, bosuil.

nieuwsbrief

NUMMER 12
JAARGANG 3
DECEMBER 1988

Vergadering 25-11-1988: In " de Katrien" te Grave

Aanwezig: Michiel van der Weide, Jan Jacobs, Raymond Pahlplatz, Rob Hendriks, Louis Gereats, Mark Aarts, Edward Jans, Leon Engels, Kamiel Spoelstra, Henk de Vries, Gerrit Tonen, Menno Hornman

Broedvogelinventarisaties 1989

De broedvogelinventarisaties voor 1989 komen waarschijnlijk rond. Het 1/6e deel dat voor 1989 is aangewezen is het gebied rond Grave. Raymond Pahlplatz zorgt ervoor dat de gegevens worden uitgewerkt. In de volgende vergadering worden de gebieden verdeeld en wordt er meer geregeld.

Wintervogeltelling 88/89

De wintervogeltelling wordt deze winter gehouden van 27-12-1988 tot en met 1-1-1989.

Aanvankelijk waren er een aantal problemen met de verdeling van de gebieden; er waren 24 telgebieden over. Nu hebben anderen deze leemten opgevuld, zodat de telling rond is

Verdeling telgebieden van de wintervogeltelling (controleer of de indeling klopt en/of je de juiste intekenkaarjes-die rond half december worden verstuurd-thuis hebt !!!)

Mark Aarts	27, 28a, 28b, 34a, 34b, 34c, 35a, 35b, 41a
Floor Arts	24a, 24b, 25, 36
Ton v/d Berg	44a, 44b, 51a 51b
Leon Engels	3b, 4, 7a
Jos Gereats	7b, 13, 14b, 14c, 18b
Louis Gereats	12a, 12b, 15a, 15b, 20b
Rob Gorissen	29a, 29b, 32a, 32b, 33a, 33b
Dik Heg	42a, 42b, 43a, 43b
Rob Hendriks	2b, 6, 20a, 23a, 23b
Menno Hornman	14a, 14d, 19a, 19b, 22a, 22b
Jan Jacobs	30a, 30b, 31a, 31b, 37b, 40a, 40b, 41b
Henk Klaasen	45b, 46a, 46b
Raymond Pahlplatz	1a, 1b, 2a, 3a, 5a, 5b
Kamiel Spoelstra	47a, 47b, 50a, 50b, 54

Johan Thissen	48a, 48b, 49a, 49b, 52a, 52b, 53a, 53b
Gerrit Toonen	11a, 11b, 16a, 16b, 17a, 17b, 18a
William Verpoort	37a, 38a, 38b, 39a, 39b, 45a
Henk de Vries	10a, 21a, 21b, 26a, 26b
Michiel v/d Weide	8, 9a, 9b, 10b

Heeft iedereen een handleiding? Zo niet, dan kan men die bij Rob Hendriks of Jan Jacobs verkrijgen. Men wordt vriendelijk doch dringend verzocht om strikt volgens de handleiding te werk te gaan. De telgegevens, het liefst zo spoedig mogelijk, opsturen naar Rob Hendriks (voor adres: zie adressen op laatste pagina. Gelieve wel het adres in Gassel te nemen). Dan werkt hij ze samen met Mark Aarts uit. Jan Jacobs zorgt voor de kaartjes.

Archivaris

Het archief wordt nu bij Louis Gereats bewaard.

Bekentelling

De data van bekendtellingen vallen samen met die van het S.O.V.. In het Land van Cuyk worden de Lage Raam en de Graafse Raam geteld door Louis Gereats en de Hertogswatering wordt geteld door Raymond Pahlplatz. De telgegevens worden in het archief gestopt.

Kraaienbergse Plassen telling

Deze telling die in de winter van 1984/85 en 1987/88 is gehouden, wordt dit winterhalfjaar niet gedaan.

Slaaplaatstellingen

Men vond dat deze telling geen prioriteit had en waarschijnlijk wordt deze dan ook niet gehouden.

Organisatie Werkgroep Avifauna Land van Cuyk

Er waren nog al wat problemen met de organisatie van de WALC. Gelukkig bleek tijdens de vergadering dat een aantal mensen bereid was een deel van de coordinatie op zich te nemen zodat de problemen zijn opgelost. De taken, die in de vorige nieuwsbrief genoemd werden, zijn nu als volgt verdeeld:

Algemeen coördinator:

Rob Hendriks	Schuttersweg 25	5438 AG Gassel	08860-71833
	Bornsesteeg 1-16A	6708 GA Wageningen	08370-23426

Archivaris:

Louis Gereats	Burg. van Raaystr 27	5437 BC Beers	08850-20263
---------------	----------------------	---------------	-------------

Wintervogeltelling:

Rob Hendriks (adres zie boven)

Broedvogelonderzoek:

R. Pahlplatz	Dr. Kanterslaan 203	5361 NE Grave	08860-72083
	Frans Halsstraat 1	7412 TR Deventer	05700-19839

Redactie Nieuwsbrief:

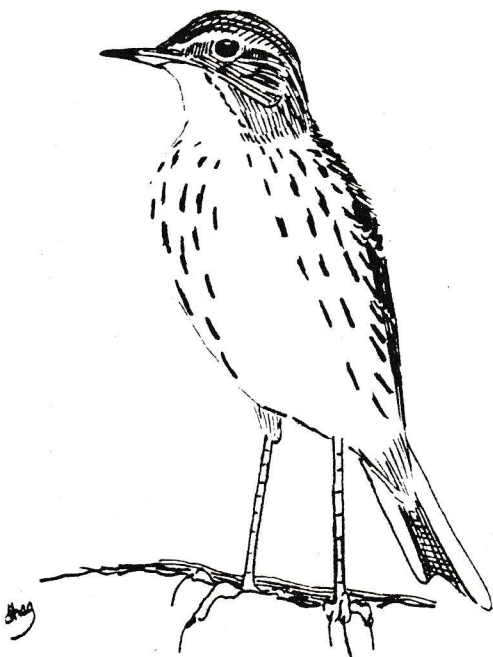
Menno Hornman	Groesbeekseweg 414	6523 PP Nijmegen	080-232595
---------------	--------------------	------------------	------------

Oproep

Artikelen en/of tekeningen zijn altijd welkom bij de redactie van de Nieuwsbrief t.n.v. Menno Hornman (adres zie boven)

Agenda

- * 27-12-1988 t/m 1-1-1989: Wintervogeltelling
- * Vrijdag 10 februari 1989: Aanvang: 20.00 uur
Katrien Gemeenschapsaccommodatie
Brugstraat 6, Grave

Schaarse en zeldzame soorten in het Land van Cuijk 1988.

Inleiding.

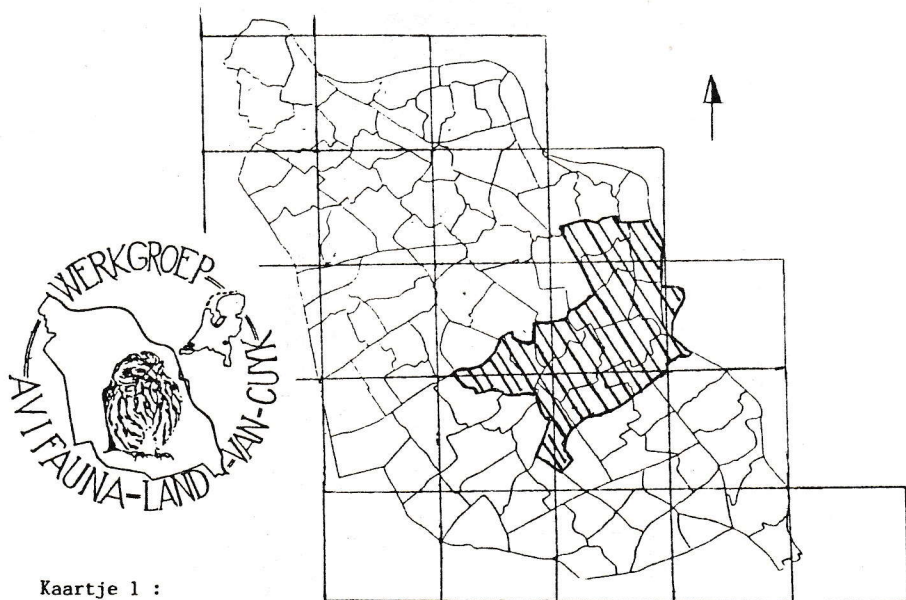
Dit jaar werd er in het kader van de avifaunawerkgroep Land van Cuijk weer 1/6 deel van het Land van Cuijk (LvC.) geïnventariseerd. Hierbij werden alle zeldzame en schaarse soorten geïnventariseerd. Het in 1988 geïnventariseerde gebied lag rond Boxmeer (zie kaartje 1).

Methode.

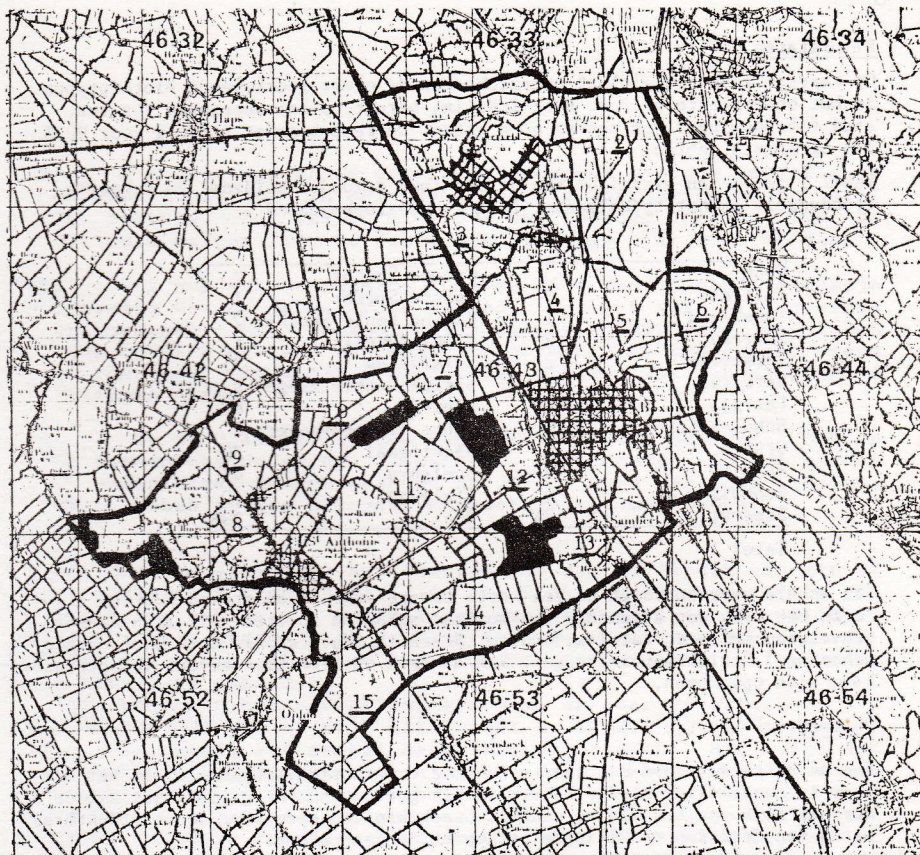
De methode die gebruikt is voor het verzamelen van de gegevens is gebaseerd op het door SOVON gehanteerde Bijzondere Soorten Projekt (BSP.). Elk gebied werd minimaal 4 keer bezocht. Aan de hand van de criteria in de BSP-handleiding werd achteraf nagegaan of de soort in het gebied broedde. Voor een uitvoerige beschrijving van het BSP verwijs ik hierbij naar de handleiding van deze methode.

Soorten die landelijk gezien als algemeen gelden, maar in het LvC zeldzaam zijn, werden ook geïnventariseerd. Het betreft hier 5 soorten namelijk : Grutto, Scholekster, Bonte Vliegenvanger, Huiszwaluw en Goudvink.

Dit jaar bestond het onderzoeksgebied uit 15 deelgebieden die werden geïnventariseerd door 11 personen. Een deelgebied werd geheel op broedvogels geïnventariseerd volgens het Broedvogel Monitoring Projekt (BMP.). De gegevens van de schaarse en zeldzame soorten zijn in dit verslag opgenomen. De geschatte oppervlakte van het onderzoeksgebied bedroeg 5000 ha. Dit is echter een vrij onnauwkeurige schatting.

Kaartje 1 :
Ligging van het onderzoeksgebied.

Kaartje 2: Hoofdindeling biotoop en namen van deelgebieden.

■ = bos. XXX = moeras/open water. ## = bebouwing.

Namen van de deelgebieden.

1 = Werveld.	9 = Ledeacker.
2 = Oeffeltse Weiden.	10 = Sassenkamp.
3 = De Vilt.	11 = Het Broek, St. Anthonis.
4 = Maasbroekse Blokken.	12 = Boxmeer.
5 = Boxmeerse Veld.	13 = Schraalzand.
6 = Zuidereiland.	14 = Sambeekse Broek.
7 = De Spronk.	15 = St. Anthonis, Oploo-oost.
8 = Ullingen.	

Resultaten.

Op kaartje 2 is een globaal overzicht van de meest voorkomende biotooptypen in het onderzochte gebied. Deze indeling berust op het weergeven van bos, stad (bebouwing), en moeras/open water. De rest bestaat grofweg voor 90 % uit agrarisch gebied.

Tabel 1 geeft een overzicht van de dit jaar gevonden zeldzame en schaarse broedvogels en het totaal aantal in het onderzoeksgebied.

Fuut		Groene Specht	2
Kuifeend	5	Zwarte Specht	1
Tafeleend	1	Kleine Bonte Specht	2
Buizerd	2	Boomleeuwerik	1
Torenvalk	2	Huiszwaluw	35
Waterral	2	Sprinkhaanrietzanger	2
Patrijs	55	Fluiter	6
Scholekster	6	Bonte Vliegenvanger	1
Grutto	1	Nachtegaal	30
Wulp	9	Geelgors	42
Ransuil	6	Wielewaal	10
Steenuil	34	Roek	393

Tabel 1

Van enkele soorten volgt nu een korte bespreking. De besproken soorten zijn de in het LvC. wat algemener voorkomende schaarse soorten. Dit zijn achter-eenvolgens Buizerd, Patrijs, Grutto, Steenuil, Nachtegaal, Roek en (de zeer schaarse) Sprinkhaanrietzanger. Van al deze soorten zijn tevens verspreidingskaartjes opgenomen.

Buizerd (kaartje 1).

Van de Buizerd werden dit jaar slechts 2 territoria vastgesteld. In het dit jaar is aanzienlijk minderbos als in het gebied van vorig jaar. Dit zal de oorzaak zijn van het kleine aantal. Geschikte biotopen waar de soort ontbrak waren een deel van de Ullingse Bergen en de Sassenkamp.

Patrijs (kaartje 2).

De Patrijs deed het goed met totaal 55 territoria. De dichtheid die hiermee in het gebied wordt bereikt is 1,1 paar Patrijs/ 100 ha. Plaatselijk echter ligt de dichtheid op 7 à 8 paar per 100 ha. Deze dichtheid wordt bereikt in enkele plaatsen in het Maasheggengebied. De kleinschaligheid van het landschap biedt de soort een geschikt broedbiotoop. Opvallend is dat de concentratie van het aantal Patrijzen drastisch omlaag gaat naarmate men dieper het LvC. ingaat. In de deelgebieden 8, 9, 10, 11, 14 en 15 werden slechts 6 paar gevonden. Zeer waarschijnlijk is dat door intensivering van de landbouw en het daarmee gepaard gaande verdwijnen van houtwallen, singels en ruige hoekjes fataal voor de Patrijs.

Grutto (kaartje 3).

Het goede Gruttogebied ligt aan de westkant van het LvC, zoals wel blijkt uit het resultaat van vorig jaar (25 paar) en dit jaar (slechts 1 paar). De Grutto ontbreekt vrijwel geheel in de Maasheggen en broedgevallen zijn hier dan zeldzaam (archief LvC).

Steenuil (kaartje 4).

De aantallen van de Steenuil vallen tegen. Het totaal in het onderzoeksgebied is 34 paar. Een vergelijking tussen het door Heg in 1985 op Steenuil geïnventariseerde gebied en en het BSP-gebied van dit jaar levert een groot verschil op. Door Heg werden in het betreffende Maasheggengebied 30 territoria vastgesteld. Het totaal aantal in hetzelfde gebied in 1988 lag op 13 paar. Een mogelijke verklaring voor dit grote verschil is de manier van onderzoek naar deze soort. Het BSP is aanzienlijk minder intensief geweest. Aangenomen mag dus worden dat in de Maasheggen het werkelijke aantal Steenuilen hoger zal liggen. Het verschil blijft echter groot. Tevens is er een opvallende concentratie die zich bevindt ten zuiden en oosten van St. Anthonis. Al eerder werden in het LvC. dergelijke concentraies gevonden in de buurt van Westerbeek en het Hoogveld (BSP 1987).

Nachtegaal (kaartje 5).

De Nachtegaal was met 30 territoria goed vertegenwoordigd. De dichtheid in het onderzoekgebied bedroeg 0,6/ 100 ha. De gemiddelde dichtheid in Oost-Brabant is 0,4/ 100 ha. De Nachtegaal stelt specifieke eisen aan zijn broedbiotoop. Ideaal zijn bossen/bosjes met veel onderbegroeiing. De Kleine Vilt in Oeffelt is hiervan een goed voorbeeld. Er werd hier dan ook een dichtheid van 9 paar/100 ha gevonden. Het Brestbos en de Sassenkamp waren ook goed vertegenwoordigd met respectievelijk 6 en 5 paar per 100 ha.

Geelgors (kaartje 6).

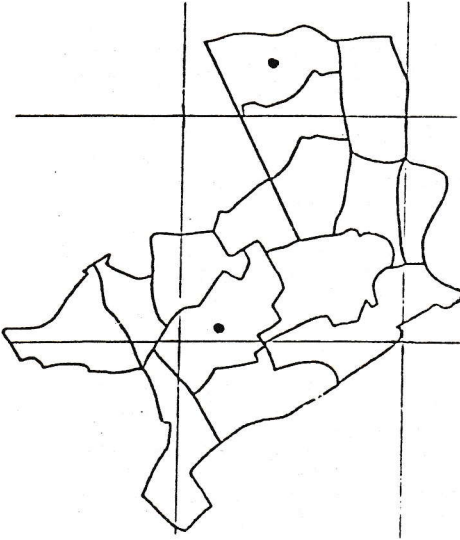
Dat deze soort een duidelijke voorkeur heeft voor de hoge zandgronden is goed af te lezen uit het verspreidingspatroon van dit jaar. Er is sprake van een scherpe scheiding die loopt van de Oostkant van Boxmeer tot het Werveld in Oeffelt. Ten oosten van deze lijn zijn geen territoria vastgesteld. De dichtheid van deze soort over het gehele onderzoeksgebied bedraagt 0,8/ 100 ha. Laat men de zojuist genoemde oostelijke strook buiten beschouwing dan komt de dichtheid op 1,7/ 100 ha (tegen vorig jaar 2,0 / 100 ha).

Roek (kaartje 7).

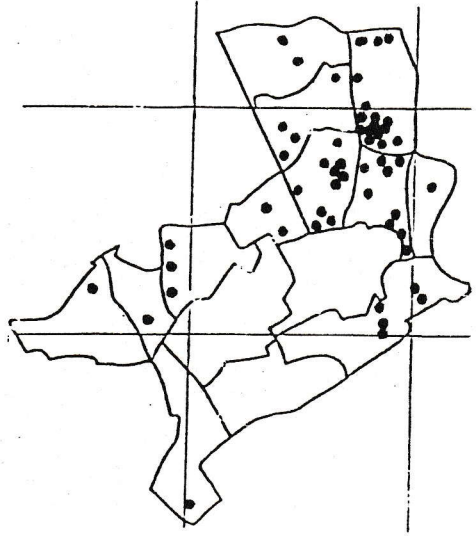
De enige grote kolonie in het LvC. bevindt zich in Boxmeer. Er werden dit jaar 380 nesten geteld. De kolonie is al bekend vanaf 1944. De kolonie was in de jaren 70/71, 75, 80 en 85 respectievelijk 107, 100, 325 en 506 broedparen groot. 13 paar werden vastgesteld in een klein kolonie in Boxmeer.

Sprinkhaanrietzanger (kaartje 8).

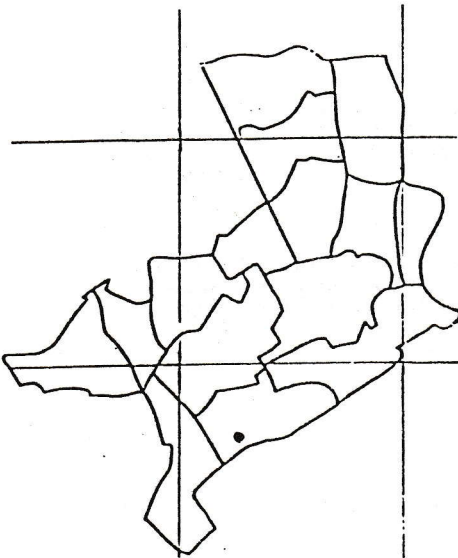
Een van de verrassingen dit jaar was dat er in de Maasheggen 2 paar Sprinkhaanrietzangers geconstateerd werden. Er zijn al wel diverse waarnemingen uit dit gebied bekend, maar een broedgeval (voor zover bekend) is slechts enkele malen geconstateerd.

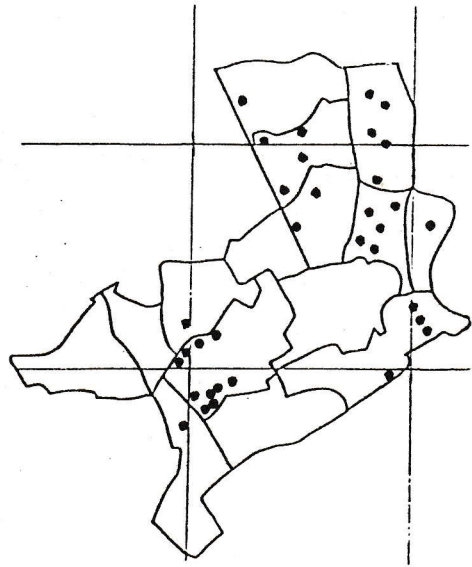
kaartje 1: Buizerd.
(alleen blok met territorium aangegeven)

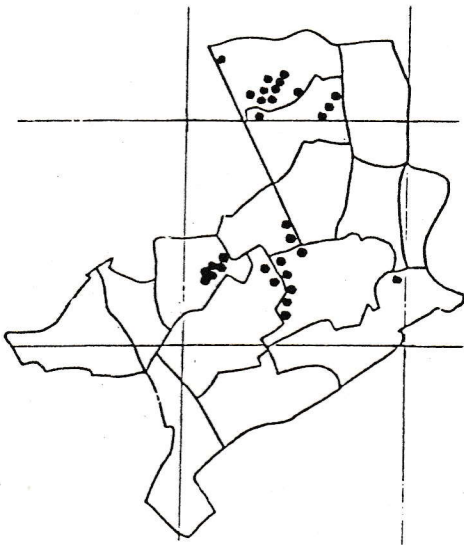
kaartje 2: Patrijs.

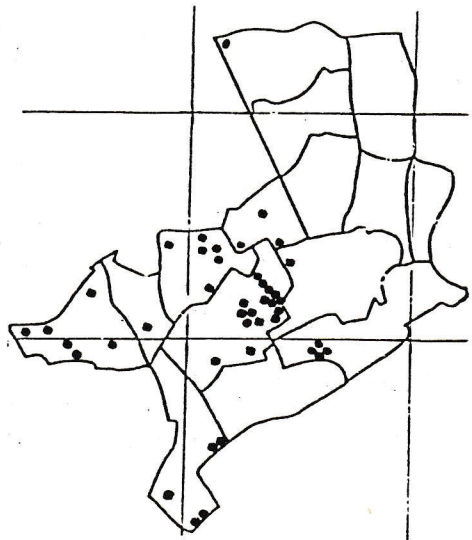
kaartje 3: Grutto.

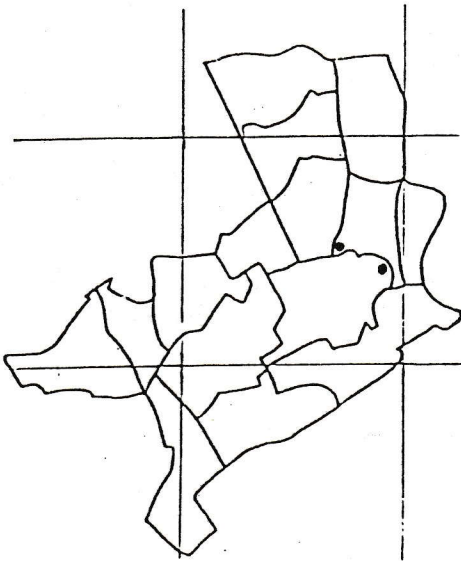
kaartje 4: Steenuil.

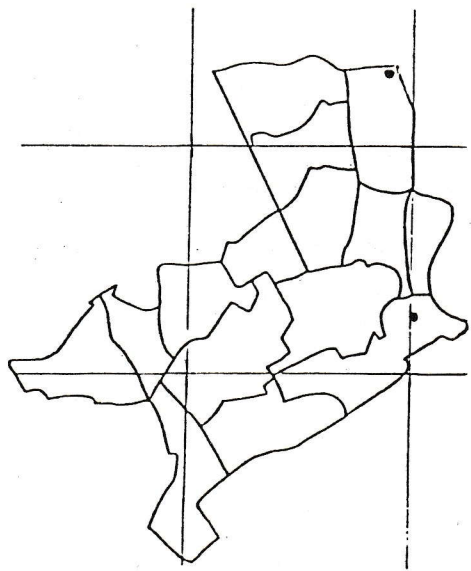
kaartje 5: Nachtegaal.

kaartje 6: Geelgors.

kaartje 7: Roek.

kaartje 8: Sprinkhaanrietzanger.

Dank.

De volgende mensen die het BSP in het Land van Cuijk hebben uitgevoerd, worden bedankt. Hopelijk zullen (kunnen) ze volgend jaar weer inventariseren.

Mark Aarts, Floor Arts, Louis Gereats, Rob Gorissen, Dik Heg, Rob Hendriks, Jan Jacobs, Edward Jans, Raymond Pahlplatz, William Verpoort, Henk de Vries en Michiel van der Weide

Literatuur.

- Heg D. 1985. De Steenuil in de Maasheggen. Mourik jrg. 12 : 61-88.
- Heynen T., Post F. & van der Winden J. 1986. Avifauna onderzoek Midden- en Oost Brabant (Interimrapport). PPD Noord-Brabant, 's Hertogenbosch.
- Jans E. 1987. Schaarse en zeldzame soorten in het zuidwesten van het Land van Cuijk. Mourik jrg. 13 : 138-150.
- Ministerie van Landbouw en Vissrij. 1986. Inventarisatie van de Roek. Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer.
- SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels.
- SOVON Handleiding BSP, Bijzondere Soorten Projekt (broedvogels).

Raymond Pahlplatz
Dr. Kanterslaan 203
5361 NE Grave.

of

Frans Halsstraat 1
7412 TR Deventer.

Excursie Staatsbossen St. Anthonis 23 juni 1988

Deze avondwandeling was voornamelijk bedoeld voor een ontmoeting met de nachtzwaluw. Pas toen het gezelschap van 19 personen na een flinke wandeling bij invallende duisternis weer teruggekeerd was op het startpunt werd door de meeste deelnemers alsnog een nachtzwaluw gehoord of gezien, dank zij de inspanningen van Louis Geraets met een cassette recorder. Het was overigens een fijne wandeling, bij mooi stil weer. De rondvliegende vleermuizen konden we niet determineren. Wat de vogels betreft kwamen we tot de volgende soorten:

zwarte kraai, merel, vink, roodborst, zanglijster, grote bonte specht, boompieper, pimpelmees, boerenzwaluw, winterkoning, geelgors, tjiftjaf, fitis, fluit, Kievit, wilde eend, nachtzwaluw.

Henk de Vries

VELDWAARNEMINGEN

Roodkeelduiker	10-11	1 ex.	Kaliwaal-Ooypolder
	14-11	1 ex.	Bisonbaai
	16-11	1 ex.	Mazenburg Heyen (allen JJa, een huisdier van je, Jan? PBr)
Dodaars	23-11	7 ex.	Kroonbeek Koningsven (DHe)
	27-12	8 ex.	Maasdijk Keent (GTo)
Fuut	06-11 en 26-11	98 ex.	Millingerwaard (resp. PBr en DV)
Roodhalsfuut	22/23-10	1 ex.	Millingerwaard (div.)
	13-11	1 ex.	Mazenburg Heyen (JJa)
	15-11	1 ad.	Gouden Ham Appeltern (LBe)
Geoorde Fuut	29-4 t/m 8-5	1 ex.	Oude Waal-Ooypolder/Groenlanden (div)
Aalscholver	27-11	minstens 880 ex.	Millingerhof Kekerdom (PBr)
			Wie biedt meer?
Roerdomp	naast Ooypolder (5) en Gendtse Polder (1)		ook Afferdense Waard (twee) (BVe)
Woudaapje	drie hele territoria in ons werkgebied:		Ooypolder Twee en Drutense Waard-west 1 (LBe)
Kwak	29-06 t/m 3-07	1-2 juv.	ex. Staartjeswaard Beun. (div.)
	08-07	1 ex.	Erlecomse Waard (LBe)
Purperreiger	13-05	1 ex.	naar W. Druten-dijk (DHe)
	26-08	1 juv.	ex. Millingerwaard (FHu)
	28-08	1 juv.	ex. Groenlanden (JCo)
Kleine Zilverreiger	17-05	1 ex.	Gendtse Polder (JBe,LEn)
	21-05	1 ex.	Oude Waal Kekerdom (WBo)
Grote Zilverreiger	12 t/m 28-12	1 ex.	Millingerwaard (min. 9 div.)
Ooievaar	18,20-05	1 ex.	Maurik Escharen (LGe,GTo)
	03-09 t/m 15-10	1 ex.	uiterwaard Maas bij steenfabriek Heukelom Bergen (Lb.) (div.)
Kleine Zwaan	30-10	ca. 30 ex.	f. maasuiterwaard Overasselt (LGe)
Wilde Zwaan	24-11	31 ex.	Beuningse Veld (RGo)
Kleine Rietgans	11-12	16 ex.	Beugense Peel (RPa,JJa)
	18-12	3 ex.	Gendtse Polder (JJa)
Kolgans/Rietgans	Was de Rietgans		jaren terug nog de gans van ons werkgebied, nu is dat in overheersende mate de Kolgans geworden. Het grootste deel van de ganzen, die worden waargenomen, vooral vliegend, is Kolgans. Het maximumaantal van 7.000 ex, dat in het boek Vogels van de Ooypolder vermeld staat, is in de jaren daarna steeds weer verder overtroffen.
Grauwe Gans	De Grauwe Ganzen in de Ooypolder		blijken regelmatig versterking te krijgen van elders blijkens de geringde exemplaren: v.a. 27-06 gele halsband Z29 (DDR), v.a. 27-11 blauwe halsband E35, E97, K44 (E35 ook vorig jaar aanwezig) (Zuid-Zweden) (JJa,MHo)
Brandgans	mei-juni 1-4 ex.		Ooypolder
	03-05	2 ex.	vl. Maas Gassel (RHe)
	21-05	1 ex.	uiterwaard Pannerden (DHe)
	19-06	1 ex.	veerstoep Leeuwen/Ochten (LBe)
	08-11	1 ex.	St. Jansbeek Groeningen (DHe)
	26-11	1 ex.	't Westen Beers (LGe)
	27-11	6 ex.	Erlecomse Waard (div.)
Bergeend	11-12	8 ex.	omgeving Heyen uiterwaard (JJa)
Smient	12-08	1 ex.	Kaliwaal-Ooypolder (JJa)
	06-11	min. 1250 ex.	Gendtse Polder (PBr)
	09-11	1 p.	Grindkuilen Mill (RPa)
	31-12	1600 ex.	Ooypolder (PBr)
Krakeend	23-10	103 ex.	Ooypolder (MHo,PBr)
	13-11	5 ex.	stuw Sambeek (JJa)
Wintertaling	27-11	557 ex.	Ooypolder (PBr) een zachte winteraantal

Wilde Eend	18-12	2350 ex. Ooypolder (RvT)
Pijlstaart	06-11	3 ex. Kaliwaal-Ooypolder (PBr) De eerste (laat!) van deze winter.
Slobeend	18-12	82 ex. Kaliwaal Ooypolder (PBr) Gebruikelijk voor zachte winters.
Krooneend	04-11	1 p. Kaliwaal-Ooypolder (MWe)
Tafeleend	27-11	1 ♂ idem (MFe,LEn,PBr)
Kuifeend	31-12	1830 ex. Ooypolder (PBr)
	26-11	430 ex. Millingerwaard, 795 ex. Groenlanden visputten (DVi). Vaste plaatsen van de laatste jaren.
Toppereend	05-06	1 ♂ Groenlanden (PBr). Vogels van de Ooypolder, Vogels van de Grote Rivieren ende Atlas van de Nederlandse Vogels geven geen waarnemingen op voor deze soort in deze maand.
	13-11	3 ♀♀, 1 onv. ♂ kanaal Plasmolen (JJJa)
	11-12	2 + ♀♀, 2 onv. ♂♂ idem (RPa,JJJa)
Eidereend	17-09	1 ♀ Paesplas Gennep (MHo)
	31-12	1 ♀ Mazenburg Heyen (JJJa)
IJseend	31-12	1 ♀ Waal bij Bisonbaai (JBe)
Zwarte Zeeëend	09-11	1 ♀ t.p. Grindkuilen Mill (RPa)
	16-11	2 ♀♀ stuw Sambeek (JJJa)
Grote Zeeëend	17-12	1 p. Leukermeer Bergen (Lb.) (ARe)
	24-12	2 ♀♀/juv. Kraaienbergse Plassen nr. 2 (RPa,RHe)
	25-12	3 ex. Bisonbaai (MHo)(AEC)
Brilduiker	27-11	9 ex. Bisonbaai (MHo)
Nonnetje	2-5/4-6	1 ♂ Millingerwaard, kon niet vliegen (JBe)
	05-11	1 ♀ Kaliwaal-Ooypolder (MHo)
Grote Zaagbek	11-10	1 ♀ op de oever Oude Maas Boxmeer (DHe)
Middelste Zaagbek	4-09	1 ♀ Maas Gennep (MRe)
Zwarte Wouw	13-05	1 ex. naar ZZW Nijmegen-Oost (PBr)
	14-05	1 ex. Kekerdom (JBe)
	29-05	1 ex. naar N Afferdense Waard Gld. (BVe)
	19-08	2 ex. naar NO Wylerbroek (DV)
Rode Wouw	12-05	1 ex. overvl. Oude Waal-Ooypolder (FAR,FHu)
	14-05	1 ex. Kerkdijk-Ooypolder (GKu)
	18-05	1 ex. boven snelweg Lent (ARe)
	23-10	1 ex. Millingerwaard (div.)
	29-11	de Stoof Grave (GTo)
Blauwe Kiekendief	22-05	♀ of juv. Elsenpas Beuningen (PBr)
Buizerd	01-10	53 ex. naar ZZW Tongelaer 12.40-14.40 (RPa)
	22-10	ca. 20 ex. rondvl. Lange Hufen Kranenburg (DVi)
Ruigpootbuizerd	03-11	1 ex. Armenveen (DVi)
Visarend	09-05	1 ex. naar N Groesbeek (LEn)
	03-08	1 ex. naar W Grave (RPa)
	6-9 t/m	21-10 1-2 juv. ex. Mazenburg Heyen e.o. (div.)
Smelleken	03-09	1 ♂ Erlecomse Waard (DVi)
	18-09	1 ex. Groenlanden (PBr)
	25-09	1 ♀ jagend Bisonbaai, Gendtse Polder, Millinger Waard (PBr)
	04-11	1 ♀ Oosterhoutse Waard (LEn)
Slechtvalk	10-09	1 juv. Kaliwaal-Leeuwen (DVi)
	22-10	1 juv. ex. Groenlanden (DHe,MHo)
	26-10	1 ex. trek Canadees Kerkhof (DVi)
Kwartel	11-07	1 ♂ r. langsvl. Varenstraat Nijmegen (MFe)
Patrijs	11-07	1 p. + min. 13 juv. Kraaienbergse Plassen (LGe)
Kwartelkoning	07-06	6 ♂♂ r. Drutense Waard-west (LBe)
Kraanvogel	22-10	2 ad. landend Groenlanden (MHo)
	26-10	19 ex. (2 juv.) naar WZW Canadees Kerkhof (DVi) 230 ex. schroevend Heyendaalseweg (RGo)

Kraanvogel	26-10	meer dan 100 ex. naar Z Berg en Dalseweg Nijmegen 13.30 (JCo)
	28-10	8 ex. cirk. Broekkant Beers (LGe) 51 ex. rondvl. Brestbos Boxmeer (ARE) ca. 80 ex. naar WZW Goffert Nijmegen 12.15 (FHu) + 10 ex. overtr. Leuth 20.00 uur (JBe)
	29-10	2 ex. naar ZW H.-Landstichting (MHo)
	04-11	95 ex. Braakland Hamert (Hs)
	09-11	9 ex. idem (Hs) 40 ex. naar Z Beers (LGe)
Scholekster	27-05	1 brpedp. Klein America Groesbeek (MWe)
	13-11	1 ex. stuw Sambeek (JJa)
	31-12	1 ex. Bemmelse Waard (MWe)
Bontbekplevier	21-05	2 ex. f. Gendtse Polder (JJa,MWe)
Goudplevier	09-07	1 ex. Erlecomse Waard (MHo)
	09-09	minim. 103 ex. Kerkstraat Deest (DVi)
	11-09	77 ex. Millingerwaard (PBr)
Zilverplevier	13/14-5	1 ex. Erlecomse Waard (MHo)
	21-05	1 ex. Gendtse Polder (JJa,Mwe)
	14-09	1 ex. naar ZW Bruuk (DVi)
Kanoetstrandloper	19-08	1 ex. Kaliwaal-ooypolder (JJa)
Kleine Strandloper	1-05	3 ex. Bisonbaai-west 22-08 4 ex. Kaliwaal Ooypolder (JJa) 24-09 1 ex. f. Kraalienbergse Plassen (LGe)
Temmincks Strandloper	8-9	1 ex. Erlecomse Waard (DVi)
Krombekstrandloper	11-9	13 ex. Ooypolder (PBr)
Bonte Strandloper	03-05	3 ex. Bemmelse Polder (JBe) 3,4-9 2 ex. Mazenburg Heyen (DHe,MHo) 09-10 30 ex. Erlecomse Waard (PBr)
Kemphaan	19-06	1 ♂ in prachtkleed Kaliwaal Leeuwen (LBe)
Watersnip	16-10	minim. 38 ex. opvl. uit soppig akkerland Persingen (PBr) 08-11 76 ex. opvl. St. Jansbeek Groeningen uit drassig weiland van ruim 1 ha (DHe) + 100 ex. Hiense Waard (JJa)
Regenwulp	06-05	1 ex. r. overvl. Nijmegen Oost (PBr)
Wulp	minim.	14 terr. Maas en Waal (LBe)
Zwarte Ruiter	21-11	1 ex. Oeffeltse Raam (DHe)
Tureluur	26-06	42 ex. Erlecomse Waard/Kaliwaal Ooypolder (DHe)
	05-06	1 ex. plasje bij Rijkevoort (LGe)
Groenpoofruiter	03-05	21 ex. Bemmelse Polder (JBe)
Witgatje	04-09	19 ex. Ooypolder (PBr)
Oeverloper	27-07	91 ex. Erlecomse Waard/Kaliwaal Ooypolder (PBr) Hoogste aantal ooit!
	04-09	50 ex. Maas Gennep (MRe)
Grote Jager	30-10	1 ex. cirk. Druten (LBe)
Dwergmeeuw	05-05	2 ex. Ooypolder (GKu,BVe,LEn)
Kokmeeuw	26-05	geringd ex. versdood in kolonie Kaliwaal Ooypol- der, in 1985 daar geringd door O. van Hoorn (MFe)
Kleine Mantelmeeuw	15-05	1 ad. Oeffelt (FAR). Zeldzaam langs Maas.
Grote Mantelmeeuw	10-9	5 ad. + 1 onv. overvl. stuw Sambeek (FAR)
Noordse Stern	08-07	enk. ex. geh. 's nachts Kaliwaal-Ooypolder (LBe)
Dwergstern	12-06	1 ex. Kaliwaal-Leeuwen (LGo)
Koekoek	21-09	1 ex. langs spoorbaan Lent-Elst (DVi)
Kerkuil	1988	"vestigings"plaatsen: omg. Grave, omg. Bruuk, tussen Niel en Mehr, Sambeek?, St. Anthonis?, Graag meer informatie!
Nachtzwaluw	1988	Hamert 7 ♂♂, Mulderskop 2 ♂♂, Ullingse Bergen min. 2 ♂♂, Bergerheide e.o. hoeveel?, Quin Afferden?.

IJsvogel	06-11	1 ex. Ooyse Graaf (PBr)
	8&12-11	1 ex. Kammerberg Mill (JJa, RPa)
	12-12	1 ex. Kekerdom (JBe)
Scharrelaar	30-05	1 ex. Postweg Groesbeek (FSn)
Kuifleeuwerik	1988	2 terr. spooreplacement Nijmegen
	01-12	1 ex. Grave (RPa)
Veidleuwerik	11-06	1 (één!) ♂ z. Leeuense Waard (DVi)
Oeverzwaluw	1988	2(3) kolonies bekend: kleiputten Leuth (42), Wyler (47), Louisendorf (60). Bergen ?, Kraaienbergse Plassen ?.
Huiszwaluw	1988	grootste kolonie: Grote Both-Ooypolder, op 10-7 hier 76 nesten (PBr)
Waterpieper	november	enige waarnemingen omg. Groeningen (DHe) Tot nu toe weinig gemeld vanuit de Maaskant.
Noordse Gele Kwikstaart	03-05	12 ex. Bemmelse Polder (JBe)
	13-05	25 ex. naar Z. Groenlanden (MHo)
Grote Gele Kwikstaart	7-8	1 ♂ Bruuk Leigraaf (FAR)
Witte Kwikstaart	26-12	24 ex. overvl. Achterdijk Mill (RHe, RPa)
Blauwborst	1988	broedgeval de Hamert (Hs)
Beflijster	11-10	1 ♂ rondvl. Boxmeer-Sambeek (DHe) Komt weinig voor in het najaar.
Paapje	13-11	1 ex. Maasheggen Heyen (JJa). Uitzonderlijk laat!
Tapuit	1988	broedgeval de Hamert (Hs)
Kramsvogel	1988	broedgeval Beers (LGe)

En toen had de waarnemingensecretaris geen tijd meer om het af te maken.
Maar U houdt ze te goed.

JJa Jan Jacobs	GTo G. Toonen	BVe B. Veer
PBr Peter Brouwer	DVi D. Visser	FHu F. Hustings
DHe Dick Heg	LBe L. v.d. Bergh	LGe L. Geraets
JBe J. Bekhuis	LEn L. Engels	WBo W. Bosman
RGo R. Gorissen	RPa R. Pahlplatz	MHo M. Hornman
RHe R. Hendriks	RvT Rivierentelling	MWe M. v.d. Weide
MFe M. Feenstra	ARe A. Reyerse	AEc A. van Eck
MRe M. Reijnders	FAR F. Arts	GKu G. Kurstjens
JCo J. v.d. Coelen	Hs echtp. Hermsen	FSn

Oproep: graag steltlopergegevens uit de periode 1981-1988 uit het gebied Erlecomse Waard/Kaliwaal Ooypolder.
Binnenkort worden de landelijke tellingen beschreven, bewerkt en gepubliceerd. Opsturen naar ondergetekende.

De volgende waarnemingenrubriek zal de maanden januari t/m maart 1989 beslaan.

Graag zo snel mogelijk opsturen na het verstrijken van deze periode (begin april dus!).

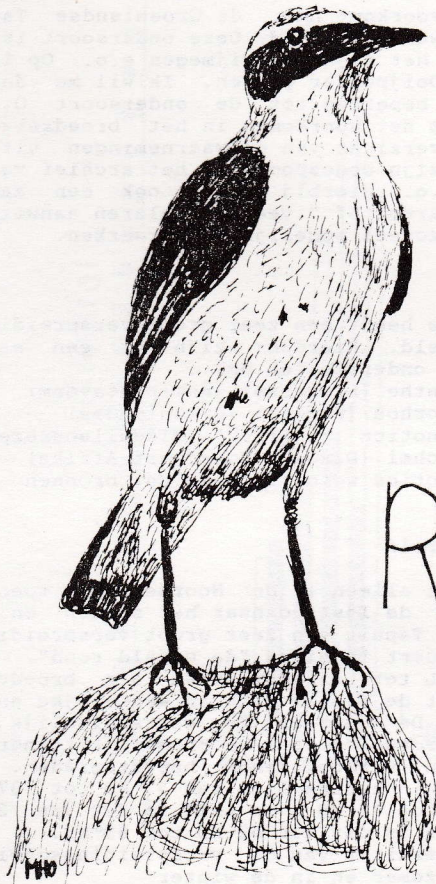
Peter Brouwer
Pater Brugmanstraat 49
6522 EH Nijmegen
080-220618

INVENTARISATIE BROEDVOGELS BOXMEER

Ondergetekende heeft in 1988 een groot deel van de bebouwde kom van Boxmeer op broedvogels geïnventariseerd. Wanneer U nog beschikt over informatie omtrent broedgevallen of voorkomen in de broedtijd van minder algemene vogels (bijv. bonte vliegenvanger, gekraagde roodstaart) of (gier)zwaluwen, wilt U dit dan melden?

Johan Thissen, Mansberg 7, 6562 MA Groesbeek, 08891-75852

De Tapuit - oenanthe

oenanthe

in het

Rijk van

Nijmegen

e.o. 1965 $\frac{t}{m}$ 1987

1. Inleiding

Jaarlijks worden er Tapuiten waargenomen in het Rijk van Nijmegen e.o. Vooral in het voor- en najaar kan men ze, door de weipaaltjes af te speuren, aantreffen. In dit artikel wil ik een overzicht geven van het doortrekverloop van de hier algemeenste ondersoort *O. o. oenanthe*. Over het voorkomen van de andere ondersoort die in Nederland voorkomt nml. de Groenlandse Tapuit (*O. o. leucorhoa*) is zeer weinig bekend. Deze ondersoort is ook maar één keer waargenomen in het Rijk van Nijmegen e.o. Op 18-8-'68 werd 1 exemplaar in de Ooijpolder gezien. Ik wil me daarom ook, buiten hoofdstuk 2, beperken tot de ondersoort *O. o. oenanthe*. Verder ga ik in op het voorkomen in het broedseizoen.

Dit artikel geeft een overzicht van de waarnemingen uit de periode van 1965-1987, die zijn opgespoord in het archief van de VWG. Rijk van Nijmegen e.o. Hierbij zaten ook een aantal waarnemingen van "1-4 exemplaren" of "veel exemplaren aanwezig". Deze heb ik geprobeerd toch zoveel mogelijk te verwerken.

2. Beschrijving

De soort *Oenanthe oenanthe* heeft een zeer groot verspreidingsgebied over de gehele wereld. Hierdoor zijn er een aantal geografisch te onderscheiden ondersoorten nml.:

- 1) *Oenanthe oenanthe oenanthe* (Linnaeus) (nominaatsvorm)
- 2) *Oenanthe oenanthe leucorhoa* (Gmelin) (Groenlandse)
- 3) *Oenanthe oenanthe libanotica* (Hemprich) (Middellandsezee)
- 4) *Oenanthe oenanthe seebohmi* (Dixon) (Noordwest Afrika)

De ondersoort *O. o. libanotica* wordt in sommige bronnen niet vernoemd (Menzel 1964).

2.1. Verspreiding over de wereld

Vroeger broedde de Tapuit alleen in de Noordelijke toendra, daarna is de soort tijdens de Ijstijd naar het zuiden en het westen gekomen. Nu heeft de Tapuit een zeer groot verspreidingsgebied (zie figuur 1). De soort is bijna "de wereld rond", maar is nog niet van Yukan 128°WL tot Labrador 79°WL als broedvogel aanwezig. Nog steeds breidt de Tapuit zich in westelijke en in oostelijke richting uit. De oorzaak is waarschijnlijk het aanwezig zijn van geschikt broedbiotoop (voornamelijk toendra).

De Tapuit broedt tot op verschillende breedtegraden. Het kleine verspreidingsgebiedje in Afrika ligt van 33°NB tot 37°NB, in Europa is dat van 35°NB tot 72°NB, in Azië is dat van 25°NB tot 82°NB en in Noord-Amerika is dat van 52°NB tot 83°NB.

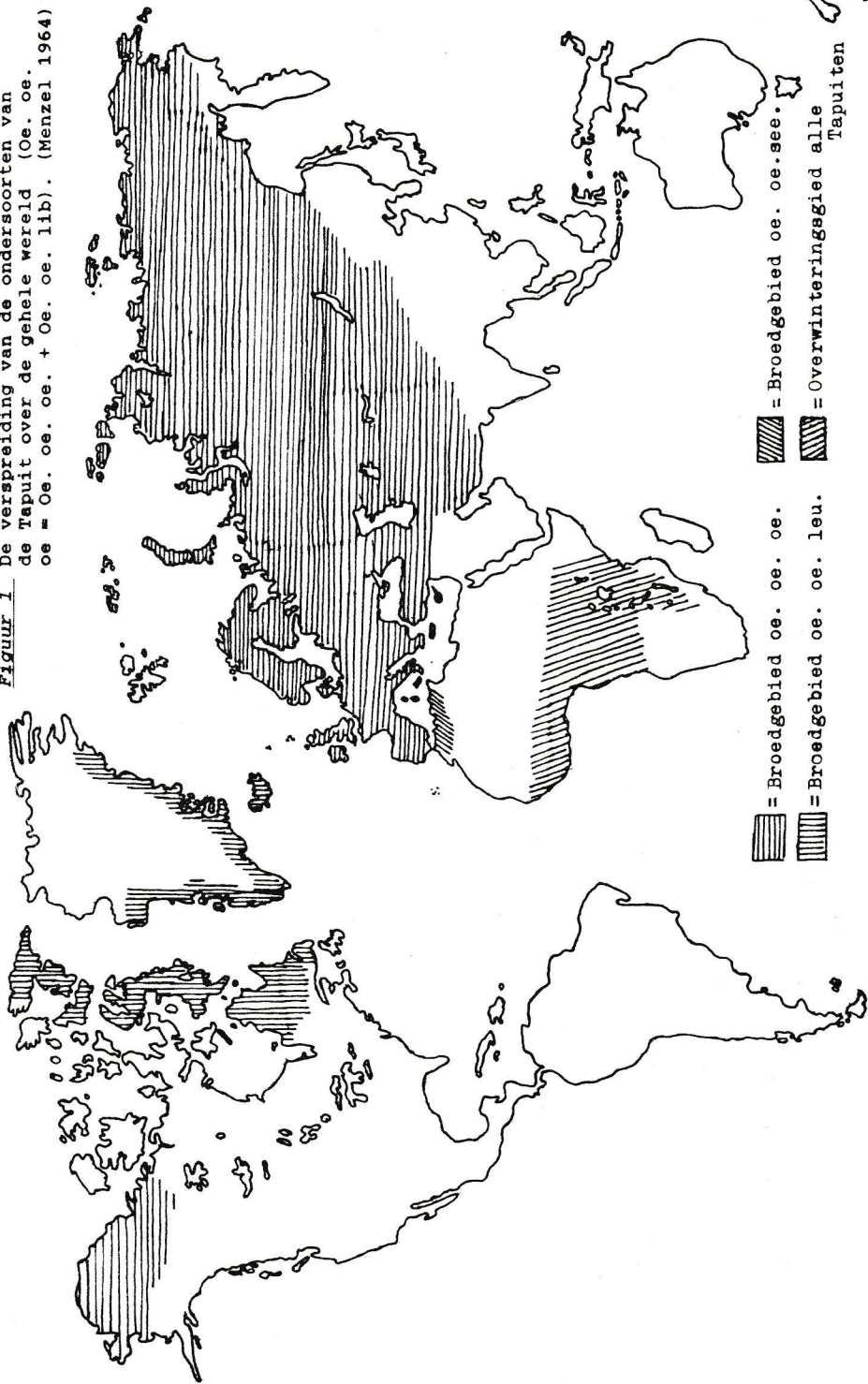
Ik geef hieronder een overzicht van de verspreidingsgebieden van de 4 ondersoorten in de zomer en in de winter

2.1.1. Verspreiding in de zomer

Oenanthe oenanthe oenanthe (L) en *Oenanthe oenanthe libanotica* (Hem)

Deze ondersoorten komen voor in bijna geheel Europa behalve

Figuur 1 De verspreiding van de ondersoorten van de Tapuit over de gehele wereld (Oe. oe. oe = Oe. oe. oe. + Oe. oe. lib). (Menzel 1964)

Svalbard (=Spitsbergen, zeldzaam) en Jan Mayen (ook zeldzaam). Verder heeft de soort een verbrokkeld verspreidingsgebied in Denemarken, Nederland, Ierland, Groot Brittanië, Frankrijk, Portugal en Spanje. Ook broedt hij op alle Middellandse Zee-eilanden. *O. o. libanotica* is de zuidelijke ondersoort van *O. o. oenanthe* en deze vervangt dan ook deze laatste ondersoort ten zuiden van de Pyreneeën, op de Middellandsezee-eilanden, in oost Roemenië, Crimea, Griekenland, Turkije, Levant, Iran en Kazachstan (USSR) en Afganistan. De lijn gaat verder via Altai, Transbaykalië en Mongolië. Het verspreidingsgebied van *O. o. oenanthe* omvat verder (als noordgrens) west- en oost Siberië en de Siberische eilanden Nova Zembla, Frans Jozefeiland en Noordland en verder de Noordsiberische eilanden tot de Tjoektjenzee. In Noord-Amerika omvat het Alaska en het Yukon Territory. De zuidgrens gaat van midden Alaska, Yakoetschk, de zuidelijke Oeral, centraal Roemenië, Yoegoslavië naar de Spaanse Pyreneeën.

Oenanthe oenanthe leucorhoa (Gm)

Het verspreidingsgebied van de Groenlandse Tapuit in de zomer omvat IJsland, Groenland, Ellesmeer, Baffinland en noord Labrador.

Oenanthe oenanthe seebohmi (D)

Deze ondersoort heeft het kleinste verspreidingsgebied in de zomer nml. het Atlasgebergte van Marokko en (waarschijnlijk) een deel van Tunesië.

2.1.2. Verspreiding in de winter

Buiten individuele exemplaren die overwinteren in de valleien van Eufraat en de Tigris in Iraq en in het oosten van Noord-Amerika tot in west-Indië, overwinteren alle Tapuiten in Afrika.

Oenanthe oenanthe oenanthe (L) en Oenanthe oenanthe libanotica (Hem)

Deze ondersoorten overwinteren regelmatig in Mauretanië, Mali, Nigeria (hoofdzakelijk in het noorden), de kust van Lagos, de Centraal Afrikaanse Republiek tot 7° 30' NB, Sudan (vooral ten westen van de Nijl), lokaal in Somalië en verder zijn ze een normale verschijning in oost-Afrika tot + 8° ZB (Tanzania). Ook zijn ze normaal in noord-oost Zaire. Wat minder regelmatig overwinteren ze in Gambia, het zuiden en zuidwesten van Uganda, oost Kenia, Burundi en Zambia. Ze zijn ook waargenomen in Zimbabwe tot 18° ZB (zeldzaam).

Oenanthe oenanthe leucorhoa (Gm)

Deze ondersoort overwintert in Sénégal en Sierra Leone en verder naar het oosten tot in Mali. Verder is ze ook waargenomen aan de kust van de Golf Guinea in Togo.

Oenanthe oenanthe seebohmi (D)

Er zijn twee overwinteringsgebieden van deze ondersoort bekend. Dat komt omdat zij deels standvogel en deels trekvogel is. De groep standvogels wordt 's winters meestal in de buurt van de broedgebieden aangetroffen. Bijv. in Ouarzazate c. 50 km. van het bekende broedgebied. De andere groep die wegtrekt overwintert in zuidwest Mauretanië (hoofdzakelijk tot de oostgrens van 14°30'). Dit wordt gezien als het hoofdoverwinteringsgebied, maar de soort komt ook nog regelmatig voor bij SÉNÉGALESE grens bij Podor en verder in het noorden van SÉNÉGAL en in de Sahelzone van Mali.

2.1.3. Verspreiding tijdens de trek

Oenanthe oenanthe oenanthe (L) en Oenanthe oenanthe libanotica (Hem)

Ze trekken voornamelijk 's nachts door (soms ook overdag). Hierbij houden de Europese vogels dan meestal een ZW tot ZZW richting aan. De westelijke vogels vliegen meer ZZO. Hoe verder de vogels oostelijker komen hoe meer ze in westelijke richting gaan vliegen.

In het noorden van Europa trekken de vogels midden tot eind juni door, verder naar het zuiden in Denemarken van begin augustus tot begin november (piek rondom eind augustus), in Nederland van half augustus tot eind oktober, in midden Frankrijk (Les Dombes) van midden augustus tot midden september, in zuid Frankrijk (Camargue) van (uiterste data) 19 juli tot 20 oktober. Ze passeren de Middellandsezeekust en de Noordafrikaanse kust van midden augustus tot november (hoofdzakelijk van september tot begin oktober). Ten slotte komen ze hoofdzakelijk van eind augustus tot oktober in hun overwinteringsgebieden aan.

De meer oostelijke vogels beginnen in het westen van de USSR te trekken van begin augustus tot begin september, met enkele uitzonderingen in oktober en 1 in november. In Siberië begint de trek eind augustus. Over Alaska wordt niets gemeld. Al deze oostelijke beesten vliegen rechtstreeks naar Afrika (dus zonder omwegen) via Elat en de Golfstaten. Ze komen tussen eind augustus en begin december aan in hun overwinteringsgebieden.

Kortqszegd, de Tapuit trekt rechtstreeks naar Afrika. De westelijke beesten trekken de Middellandse Zee over zonder echte stuwning. De oostelijke beesten trekken de Perzische Golf over.

De terugweg gaat volgens dezelfde route. Ze trekken weer weg rond half januari. In zuid Europa komen ze rond maart aan, in midden Europa rond maart/april, in noord Europa rond april/mei, in het Midden Oosten rond februari/maart, in westelijk USSR rond maart/april, in noordelijk USSR rond mei, in noordoostelijk USSR rond eind mei/begin juni en in Alaska rond mei/juni.

Oenanthe oenanthe leucorhoa (Gm)

Van deze ondersoort wordt aangenomen dat ze rechtstreeks van

Groenland en Canada naar west Europa vliegt (soms vliegen ze 2400 km in 30 uur, onder stormachtige omstandigheden).

Ze verlaten hun broedgebied tussen augustus en september, maar sommige beesten blijven (op IJsland) tot in oktober. Ze trekken via de kusten van Noorwegen, Zweden, Denemarken, Groot Brittanië en Ierland, het noorden van West Duitsland, Nederland, Frankrijk (over België wordt niets gezegd), Spanje en Portugal naar hun overwinteringsgebieden in Afrika. Hier komen ze vanaf oktober aan.

De terugweg gaat hetzelfde; ze vertrekken tot in april en gaan dan via de Europese kusten (waar ze wat later doortrekken dan O. o. oenanthe) naar hun broedgebieden waar ze ongeveer in mei aankomen.

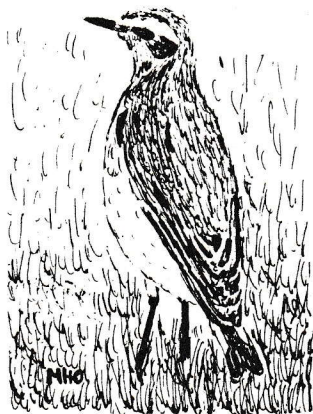
Oenanthe oenanthe seebohmi (D)

De populatie die trekt, trekt weg rond september/oktober en komt weer terug in maart/april.

2.2. Voorkomen in Nederland

Oenanthe oenanthe oenanthe (L)

Dit is de algemeenste ondersoort in Nederland. Het is een "vrij schaarse broedvogel" die in de periode 1978-1983 broedde met jaarlijks 1900-2000 paar en in de periode 1973-1978 met 1400-1600 paar. Dit lijkt een vooruitgang maar dat is het niet, want het is waarschijnlijker dat de soort achteruit is gegaan. Waarschijnlijk komt dit doordat de schatting voor de periode van 1973-1978 te laag was. Dit wordt ook aangenomen door van Dijk et. al. (1981). In west Nederland waren in diezelfde periode 560-620 territoria aanwezig. Dit zou 40% zijn en dat vinden ze, omdat buiten west Nederland nog veel Tapuiten broeden, niet aannemelijk. Van de andere kant behoort dit wel tot één van de belangrijkste broedgebieden in Nederland. De Tapuit broedt verder nog regelmatig op de Waddeneilanden, in zuidwest Drenthe, op de Veluwe (alleen op de zanderige gedeelten) en in zuidoost Brabant/noordwest Limburg.

De gewone Tapuit trekt buiten het broeden algemeen door. In het voorjaar van maart tot eind mei en in het najaar van half augustus tot begin november. Er is ook een winterwaarneming (Bekhuis et. al. 1987). Het begin en de duur van de trek is in grote mate afhankelijk van het weer. Soms is er sterke trek in maart (bijv. 1981 en 1983) veroorzaakt door extreem zacht weer. Als dit in april gebeurt lijkt het af te hangen van aanhoudende zuidelijke winden en in mei door aanhoudende oostenwinden (bijv. 1980 en 1982). Het weer is ook in het najaar een factor van groot belang. Ook het broedsucces schijnt van groot belang te zijn (in de aantallen).

De trek begint langs de kust in maart. In april kan men overal Tapuiten aantreffen, maar de hoogste aantallen worden nog steeds langs de kust en op de Waddeneilanden geteld. De piek duurt meestal niet langer dan een aantal dagen. Ook in het najaar worden de meeste Tapuiten langs de kust en op de Wadden gezien.

Oenanthe oenanthe leucorhoa (Gm)

Er is maar weinig bekend van deze ondersoort in Nederland. Er wordt wel aangenomen dat de soort doortrekt, maar aantallen zijn niet bekend. Dit komt misschien doordat de Groenlandse Tapuit nogal wat determinatieproblemen geeft (meer hierover in 2.4). Tirions Vogelgids zegt in ieder geval dat de Groenlandse Tapuit een "vrij schaarse doortrekker" is van april tot begin juni en van september tot oktober. Hieruit blijkt wel weer dat de Groenlandse Tapuit later doortrekt.

Oenanthe oenanthe libanotica (Hem) en Oenanthe oenanthe seebohmi (D)

Deze ondersoorten zijn nog nooit in Nederland waargenomen.

2.3. Biotoop

Ik wil in deze paragraaf een onderscheid maken tussen het broedbiotoop en het biotoop tijdens de trek en in de wintergebieden.

2.3.1. Broedbiotoop

De Tapuit broedde van oudsher al op de toendra van noord-Europa (en broedt er nog steeds). Zoals ik al heb gezegd, heeft de Tapuit tengevolge van de Ijstijd zijn broedgebied uitgebreid. Nu broedt de Tapuit wijdverspreid over grote delen van de wereld. Hierdoor broeden ze in allerlei soorten terreinen.

Oenanthe oenanthe (algemeen)

Ze broeden van de noordelijke arctische zone tot in droge steppegebieden, Mediterrane- en subtropische droge zones. Dat zijn gebieden met juli isothermen van 3°C in het noorden tot 32°C in het zuiden en met een extreem zeeklimaat tot een extreem

landklimaat.

De volgende broedbiotopen zijn bekend uit Alaska: laagbegrone toendra, alpenweiden boven de boomgrens, heuvels aan de voet van een berg, rotsachtige bergruggen (soms boven de sneeuw-grens).

In Europa bewonen ze, buiten de bovenstaande biotopen, ook: vlak, zanderig, schaars begroeide arctische toendra op zeeniveau, zandduintjes, kusteilandjes, grind stukken, bovenop kliffen (dus wel op de toppen), heide en laagland dat eventueel kortgevreten is door schapen of konijnen, wegbermen met kort gras, veenachtige gebieden, steppen, laagvenen, kappercelen in bossen, steile rivieroevers, dijken, graslanden met houtwallen, rotsige alpenweiden en schaars begroeide bergtoppen tot 3000m en zelfs sneeuwvelden tot op 3500m (bijv. in de USSR). De Tapuit kan zich erg gemakkelijk aanpassen. Hij schijnt het goed te doen onder vele weersomstandigheden. Als uitkijkposten gebruikt hij meestal paaltjes, muurtjes, heuveltjes, oevers, lage boompjes en ook hogere (hoger dan een mens = +2 meter)boompjes.

In het noorden en in midden van het verspreidingsgebied broedt de Tapuit voornamelijk op lagere delen (op enkele uitzonderingen na). Als men verder naar het zuiden toe gaat blijkt de soort zich steeds meer te beperken tot bergachtige streken. Zoals bijv. in de Zwitserse Alpen, daar broedt ze hoofdzakelijk van 2000 tot 2500 meter. Hier houden ze graag van zonnige open graslanden met steenhopen, steenwalleltjes, morenen en keihopen. De Tapuit schuwt daarbij de mens niet, want ze broeden ook wel eens in de buurt van berghutten. Zelfs hadden Tapuiten een nest in de wand van een huis (Menzel 1964)

Oenanthe oenanthe seebohmi (Gm)

Zij broeden, zoals al eerder gezegd, in het Atlasgebergte. Hier geven ze de voorkeur aan steenachtige plateaus op een hoogte van 1700-2300 meter.

Oenanthe oenanthe leucorhoa (D)

De Groenlandse Tapuit broedt in drogere en "warmere" binnenland tot koele kustachtige gebieden. Hier geven ze dan de voorkeur aan de eerder omschreven biotopen (voor zover aanwezig) met één uitzondering nml. sommige exemplaren prefereren meer

begroeide stukjes tot zelfs dichte lage bosjes van o.a. wilg.

2.3.2. Biotoop tijdens de trek

Tijdens de trek kan men de Tapuit hoofdzakelijk aantreffen op uitkijkpunten bijv. paaltjes, stenen e.d., die in kale biotopen staan bijv. in weilanden, afgravingen, akkers e.d. Maar je kan ze soms ook andere plaatsen aantreffen zoals in heideterreinen, in de duinen, op zandverstuivingen, in een kruidenrijke begroeiing, op dijken e.d.

2.3.3. Biotoop in de overwinteringsgebieden

In de wintergebieden kan men de Tapuit aantreffen op kale vlaktes van zeeniveau tot op 3000 meter.

2.4. Voedsel

De Tapuit eet hoofdzakelijk insecten, maar ook spinnen, weekdieren en andere kleine ongewervelde diertjes worden gegeten. Dit menu wordt dan aangevuld met bessen. Ze speuren de prooi meestal met de ogen op, op de grond of in een lage vegetatie. In de wintergebieden eten ze ook hoofdzakelijk insecten, met inbegrip van termieten, mieren en kevers.

Er zijn twee fourageertechnieken vastgesteld nml.:

1) Rennen: op vlakke terreinen of op kort gras rennen (of springen) ze een korte afstand en pakken dan hun prooi of speuren de omgeving af en lopen daarna weer verder.

2) De omgeving afspeuren van een uitkijkpost: Terwijl ze op een uitkijkpost zitten (bijv. stenen, paaltjes, struikjes, boompjes e.d.) speuren ze de grond af. Als ze iets zien doen ze er een uitvlucht naar toe, pakken hun prooi en vliegen weer terug naar dezelfde of een andere uitkijkpost. Als ze geen prooi kunnen ontdekken vliegen ze naar een andere uitkijkpost.

2.5. Herkenning

In deze paragraaf bespreek ik het verschil in kleeed tussen de Groenlandse Tapuit en de Gewone Tapuit. Verder komen ook de roep en de zang van de Gewone Tapuit aan bod.

2.5.1. Kleeed

De Tapuit is een lijsterachtige met een lengte van 14.5-15.5 centimeter. Hij is ongeveer 10% langer dan de Roodborst, *Erithacus rubecula*. Alle Tapuiten zijn altijd te herkennen aan de opvallende zwarte T op de witte staart. De Groenlandse Tapuit is 15% langer dan de gewone Tapuit en zijn vleugels zijn ook 15% langer. Bij de beschrijving wil me beperken tot het onderscheiden van het verschil tussen de twee in Nederland voorkomende ondersoorten (*O. o. oenanthe* en *O. o. leucorhoa*).

Buiten de gegevens die hierboven staan kan men de volgende

kenmerken onderscheiden¹:

Verschillen in ondersoorten en hun kleden

♂ in zomerkleed

	Gewone Tapuit	Groenlandse Tapuit
buik/borst	donkergeel niet echt overdreven aanwezig	bruin-oranjegeel op- vallend aanwezig
rug	zilvergrijs	bruingrijs

Tabel 1. Kenmerken van de Groenlandse Tapuit en de gewone Tapuit (Cramp 1988).

♀ in zomerkleed

Het minieme verschil is dat de borst iets meer opvallend oranjegeel gekleurd is.

♂ in herfstkleed

Moeilijk te onderscheiden maar toch is de borst iets dieper zeemkleuriger dan bij gewone Tapuit. Verder is de rug wat bruiner (vooral de veerrandjes).

♀ in herfstkleed

Ook hier is het verschil erg moeilijk, maar de Groenlandse is iets donkerder zeemkleurig dan de Gewone.

2.5.2. Geluid

De zang is een kort liedje doorspekt met raspende ,knarsende tonen en Vinkachtige fluittonen. Ook wordt er wel eens een snel "gesnater" van knarsende pieptonen voorafgegaan door een paar "wiets" gehoord. Vaak worden er ook nabootsingen van andere soorten gehoord. De zang wordt voortgebracht vanaf een opvallende plaats zoals bijv. een struikje, een boomstronk e.d. in hun territorium. Ook behoort een zangvlucht bij het baltsritueel. Hieraan nemen de beide partners aan mee. De Tapuit brengt bijna altijd zijn zang ten gehore als hij reeds gepaard is.

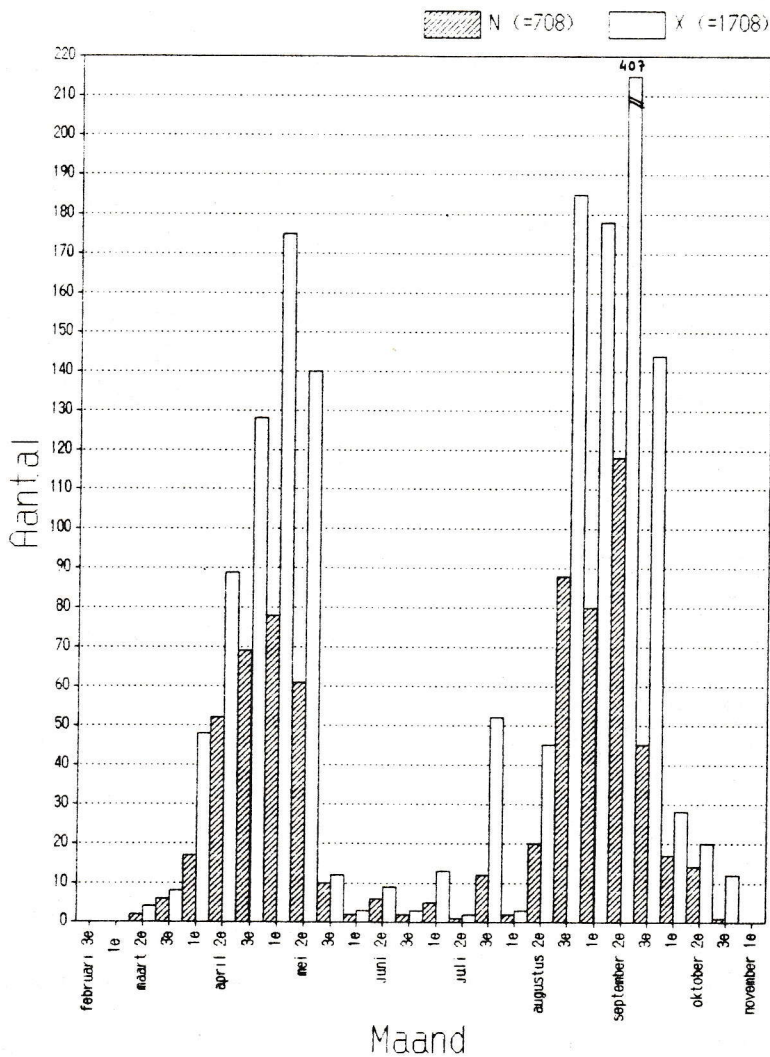
De roep die het meest gehoord wordt is (bij een kleine verstoring):

"tjak tjak"

of:

"wiet tjak tjak"

¹ Er zijn individuele exemplaren van de gewone Tapuit die kenmerken hebben van de Groenlandse. Het zijn dus gevaarlijke kenmerken, maar na een goede bestudering kan men wel zeggen of het een Gewone danwel een Groenlandse betreft. Dit onderscheid is alleen voor het ♂ van de Groenlandse Tapuit in zomerkleed mogelijk. In de andere kleden is de determinatie alleen in de hand mogelijk. Maar ik wilde de verschillen toch vermelden.

Figuur 2 Het aantal waarnemingen en het aantal Tapuiten per decade in het Rijk van Nijmegen en omstreken.

3. Doortrek in het Rijk van Nijmegen en omstreken

Dit hoofdstuk is samengesteld uit 708 waarnemingen van 1708 Tapuiten uit de periode van 1965-1987. Deze getallen bestaan zowel uit doortrekkende als uit territorium houdende vogels.

3.1. Doortrek in het voorjaar

Figuur 2 werd verkregen door alle waarnemingen per derde deel van een maand uit te werken. Uit de figuur blijkt dat de trek van de Tapuit al rond half maart begint (twee waarnemingen), maar dat de echte aantallen pas rond begin april verschijnen. De piek ligt rond begin mei. Na half mei lijkt de trek op te houden want er zijn eind mei nog slechts 10 waarnemingen. Dit beeld komt overeen met Drenthe. Hier komt ook langzaam vanaf half maart tot begin april de trek op gang. Daarna komen de echte aantallen. De piek ligt rond begin mei en ook daar worden na half mei bijna geen doortrekkers meer waargenomen. In het Siegerland is er ook zo'n doortrekverloop. Het enige verschil is (dit geldt ook voor Drenthe) dat de piek begin mei ligt i.p.v. half mei.

Zoals eerder opgemerkt arriveren de eerste exemplaren rond half maart en eind maart. Vroege data in het Rijk van Nijmegen e.o. zijn:

20-3-1980 2ex Bergerheide, Bergen
 24-3-1982 2ex Mazonburg, Heyen
 26-3-1983 1q Persingse Straat, Ooypolder
 20-3-1985 1øz De Hamert, Bergen

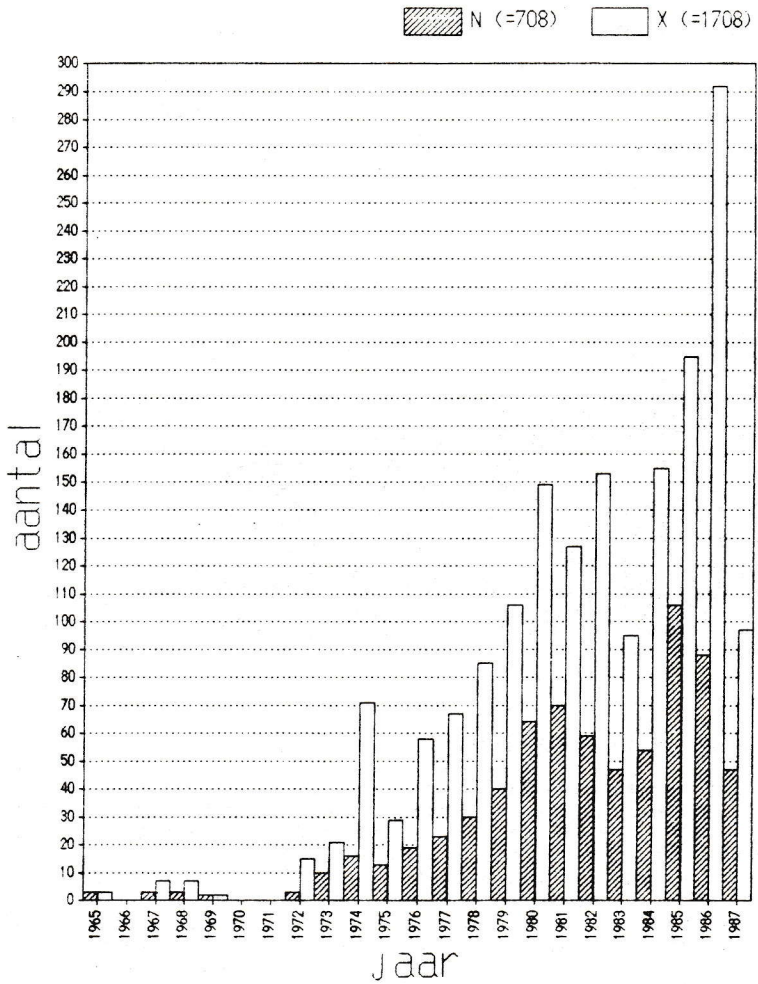
In de andere gebieden zijn de uiterste voorjaarsdata:

31-3-1977 Grote Rivieren
 11-3-1960 Midden Nederland
 15-3-1906 Limburg
 14-2-1957 (!) Noord Brabant
 25-3-1967 Friesland
 12-3 Drenthe
 17-3-1952 Westfalen (D)
 19-3-1947 Rijnland (D)
 27-3-1977 Siegerland (D)

Hieruit blijkt dat de uiterste voorjaarsdatum van het Rijk van Nijmegen e.o. niet uitzonderlijk is en dat die dus overeenkomt met die uit andere gebieden.

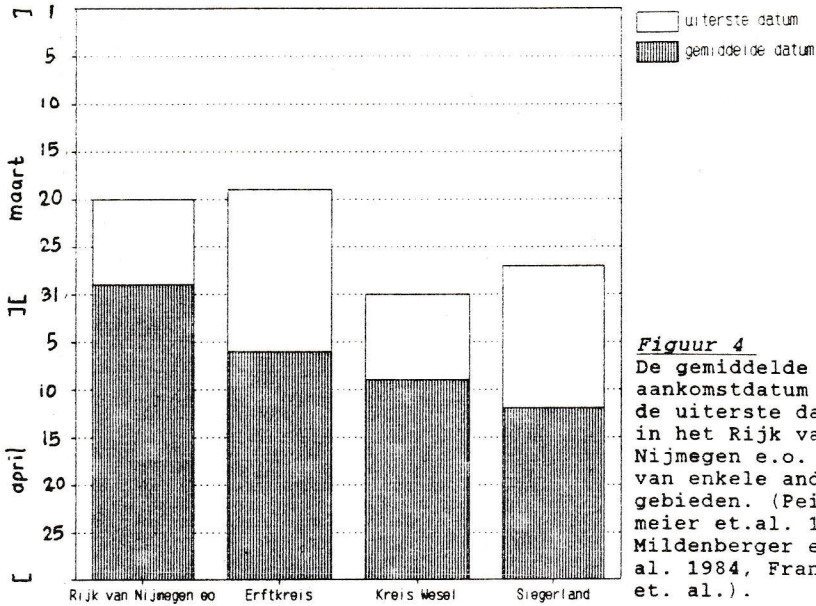
In figuur 4 zijn de gemiddelde data en de uiterste data in een grafiek gezet.

Het blijkt dat uit de 4 gebieden de gemiddelde datum van het Rijk van Nijmegen e.o. het vroegst is. Ik moet wel opmerken dat dit gemiddelde van het Rijk van Nijmegen e.o. berekend is over de laatste 8 jaar (1979-1987). Als ik ook de voorgaande jaren erbij had genomen zou er een onreëel beeld zijn ontstaan doordat er van toen zo weinig waarnemingen zijn. In sommige jaren is de Tapuit helemaal niet in het voorjaar waargenomen of soms pas in mei. Misschien komt het zo dat de data in de Duitse gebieden, waar ze

Figuur 3 Het aantal waarnemingen en het aantal Tapuities per jaar in het Rijk van Nijmegen en omstreken.

data uit vroegere jaren hebben meegerekend, zo laat zijn.

Figuur 4
De gemiddelde aankomstdatum en de uiterste datum in het Rijk van Nijmegen e.o. en van enkele andere gebieden. (Peitzmeier et.al. 1979, Mildenerger et. al. 1984, Franz et. al.).

3.2. Doortrek in het najaar

In het najaar verschijnen begin augustus de eerste doortrekkers (*zie figuur 2*). Als men zo naar de grafiek kijkt, zou men zeggen dat de trek al bij de derde decade van juli begint. Dit is niet het geval. Deze hoge aantallen komen doordat er in 1977 een week achtereen iedere dag 2 families (2paar + 4jongen) op De Hamert werden waargenomen. Hierdoor schoten de aantallen omhoog, maar dit had dus niets met trek te maken. De grotere aantallen worden vanaf half augustus waargenomen. Bij half september is er een zeer duidelijke piek te zien. Daarna nemen de aantallen af. Rond eind oktober worden de laatste vogels gezien. Dit verloopt in het najaar komt niet geheel overeen met Drenthe of het Siegerland. In het Siegerland zijn er twee pieken te zien in het najaar. De eerste piek ligt op de derde decade van augustus, de tweede op de tweede decade van september. Bij de derde decade van augustus verschijnen de grotere aantallen. Dit duurt tot begin oktober. Daarna worden er nog maar enkele Tapuiten gezien. In Drenthe is er iets vreemd aan de hand. Hier worden in het najaar minder Tapuiten waargenomen dan in het voorjaar. Dit is juist het omgekeerde van wat elders in Nederland geconstateerd wordt. Ook in het Rijk van Nijmegen e.o. worden in het najaar meer Tapuiten

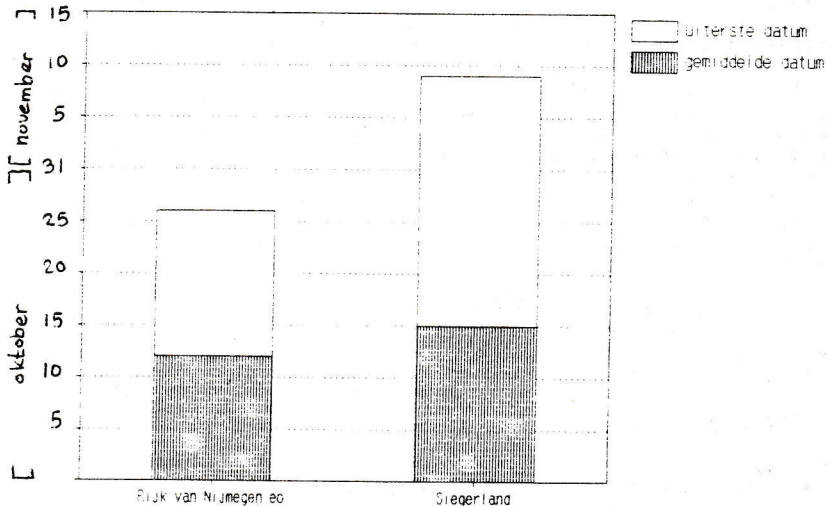
waargenomen dan in het voorjaar. Het doortrekverloop in Drenthe is ook anders dan in het Rijk van Nijmegen e.o. Daar worden de eerste aantallen pas half augustus gemeld. Bij de tweede decade van september worden er grotere aantallen waargenomen. Hier is de trek pas bij de tweede decade van november afgelopen. In het Rijk van Nijmegen zijn er niet eens novemberwaarnemingen!

Zoals eerder opgemerkt worden de laatste Tapuiten rond eind oktober in het Rijk van Nijmegen gezien. Late data zijn:

18-10-1980 1ex R17 Maas
 18-10-1981 2ex Circuul van de Ooy-oost, Ooypolder
 26-10-1985 12ex (!) Grindkuilen, Mill
 13-10-1987 1ex Oude Waal, Ooypolder

Late data in andere gebieden:

12-11-1977 Grote Rivieren
 7-11-1964 Midden Nederland
 9-11-1963 Limburg/Noord Brabant
 30-11-1977 Friesland
 11-11 Drenthe
 9-11-1975 Westfalen (D)
 20-11-1976 Rijnland (D)
 9-11-1976 Siegerland (D)

Figuur 5 De gemiddelde laatste aankomstdatum en de allerlaatste aankomstdatum in het Rijk van Nijmegen en omstreken en van een ander gebied (Franz et. al.).

Het valt meteen op dat in andere gebieden Tapuiten worden gezien in november, terwijl de laatste datum in het Rijk van Nijmegen 26-10 is. Mogelijk zijn er nog wel Tapuiten aanwezig in november, maar worden ze niet opgemerkt.

In figuur 5 worden de gemiddelde data en uiterste data van twee gebieden in een grafiek gezet.

Onlangs de uiterste datum van 9-11 is de gemiddelde datum van het Siegerland 15-10. Dat betekent dus dat die 9-11 een uitzondering is anders zou het gemiddelde later zijn. Die 15-10 komt goed overeen met de 12-10 van het Rijk van Nijmegen.

3.3. Voorkomen over de jaren

Figuur 3 geeft het aantal waarnemingen weer van het aantal Tapuiten in het Rijk van Nijmegen e.o., over de periode 1965-1987.

Het valt op dat er in de 60-er en begin 70-er jaren bijna geen Tapuiten werden waargenomen. Het kan zijn dat de Tapuit meer via het rivierengebied ging trekken, maar dit lijkt mij niet aannemelijk. Meer aannemelijk lijkt me dat er steeds meer waarnemers zijn, die ook in het gehele werkgebied vogels kijken. De waarnemingen die van toen bekend zijn komen allemaal uit de Ooypolder of daar ergens in de buurt. Toen het aantal waarnemers groter werd kwamen er ook meer meldingen van Tapuiten binnen, die vooral van buiten de Ooypolder kwamen. Dit komt ook overeen met de broedgevallen (zie 4.1), die ook pas rond eind jaren 70 werden ontdekt.

Over de jaren waarvan men wat kan zeggen (1980-1987), zijn 2 slechtere jaren te zien nml. 1983 en 1987. Het valt op dat er ook in de rest van Nederland minder Tapuiten werden waargenomen in 1983 (Bekhuis et. al. 1987). Maar het landelijk verschil was niet zo groot als in het Rijk van Nijmegen e.o. Ik zou eigenlijk niet weten hoe het komt dat er zo weinig Tapuiten werden waargenomen. Voor de lage presentatie van 1987 is wel een verklaring te geven. Het komt waarschijnlijk doordat ik nog niet alle waarnemingen van dat jaar binnen had tijdens het verwerken ervan. Maar dit hoeft niet de enige oorzaak te zijn. Het kan ook zijn dat ook 1987 een slecht jaar was, zodat de aantallen niet normaal waren.

Over wat het topjaar was valt niet te twifelen; dat was natuurlijk 1986. Er werden toen ook veel grote groepen gezien zodat de aantallen omhoog schoten. Ook in het broedseizoen werden Tapuiten waargenomen waar ze eigenlijk nooit eerder waren gezien (zie 4.1), zodat dit ook weer een stimulans was voor de hoge aantallen dat jaar.

3.4. Groepsgrootte

De Tapuit wordt meestal als solitaire vogel gezien, maar toch worden ook groepjes waargenomen. Dit is vooral in de trektijd het geval. Er wordt dan in groepjes gefourageerd. Hierbij kan de Tapuit dan vergezeld worden door andere soorten zoals bijvoorbeeld de volgende waarnemingen aantonen:

9-5-1976 13 Tapuiten met 2 Paapjes, Afferdense en Deestse Waarden
 28-8-1986 11 Tapuiten met 8 Paapjes, Wylerbroek-noord, Duitsland
 13-9-1986 29 Tapuiten met 3 Paapjes, Ten zuiden stuw Afferden
 18-9-1986 10 Tapuiten (2 groepjes) met 2 Paapjes, Wylerbroek-
 noord, Duitsland

Waarschijnlijk komt het meer voor dan uit deze waarnemingen blijkt. Dit verschijnsel komt ook in andere gebieden voor.

De grootte van de groepen kan nogal variëren, zoals blijkt uit figuur 6. Deze figuur geeft de procentuele verdeling weer van de groepsgrootte van Tapuiten. Hieruit blijkt dat meestal 1 exemplaar wordt waargenomen. Groepen groter dan 6 exemplaren zijn erg schaars. Zeer grote groepen zijn:

20-8-1978 21 exemplaren, Millingerwaard
 04-9-1979 min. 30 exemplaren, driehoek Kouwedijk-Persingse
 Straat-Leuthsestraat, Ooypolder
 13-9-1980 23 exemplaren, Maas rak 17 Links
 09-4-1982 >20 exemplaren, heide St. Anthonis
 15-9-1982 + 30 exemplaren, ten ZW van Nijmegen
 26-8-1983 >20 exemplaren, heide Ullingse Bergen
 13-9-1986 29 exemplaren, Maas rak 13 Rechts
 13-9-1986 40 exemplaren, Maas rak 14 Rechts

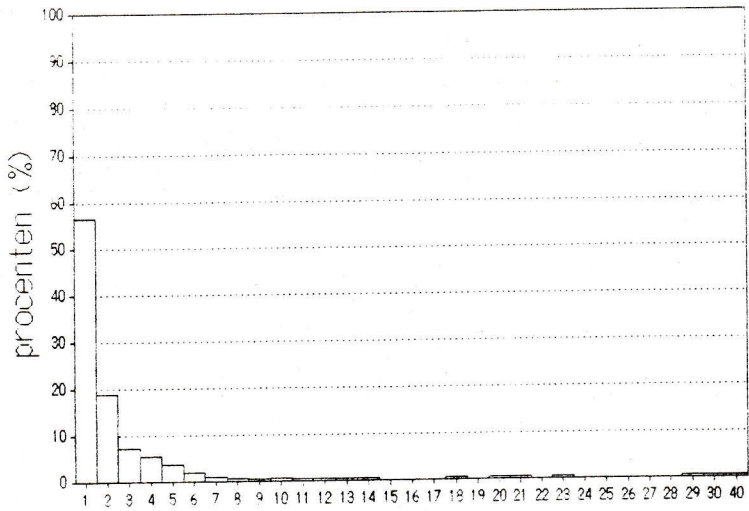
Hieruit blijkt dat de grotere groepen vooral in het najaar gezien worden. Het bovenstaande is niet helemaal relevant want de waarnemingen van de rivierentellingen zijn totalen en geen losse groepen. Ik moet wel zeggen dat er dan toch grote groepen bij kunnen horen. Bijvoorbeeld bij de waarneming van 13-9-1986 Maas rak 14 Rechts zat een groep van 29 exemplaren in één weiland te fourageren ten zuiden van de stuw bij Afferden. Ook in andere gebieden is het niet abnormaal dat er grotere groepen worden waargenomen bijvoorbeeld:

10-5-1980 70-100 exemplaren, Vecht en Eem
 29-8-1966 + 200 exemplaren (niet in één groep), Friesland
 16-9-1967 + 60 exemplaren, Friesland
 25-8-1977 40 exemplaren, Siegerland

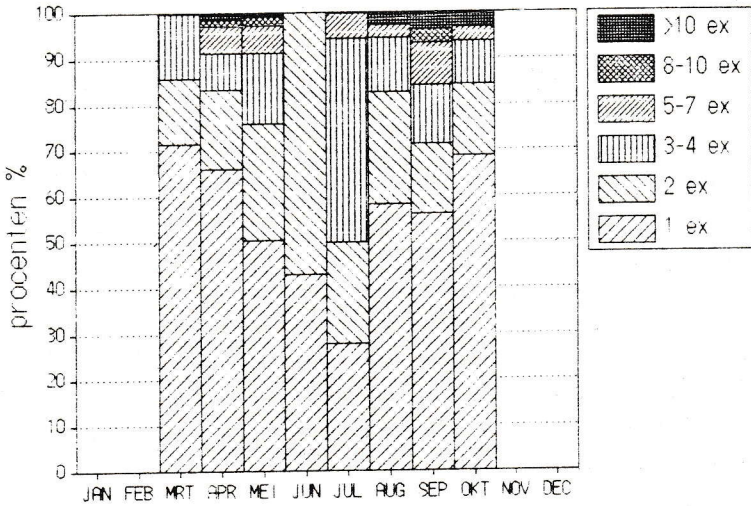
Uit deze gegevens blijkt dat er buiten het Rijk van Nijmegen e.o. grotere groepen worden gezien. Deze groepen worden vooral in open gebieden waargenomen. Hierbij geven ze de voorkeur aan de omgeving van de kust (van der Ploeg et. al. 1979).

Figuur 7 geeft de procentuele verdeling van de groepsgroottes per maand weer. Hieruit blijkt dat het aantal eenlingen het meest in het voor- en najaar worden gezien. In het broedseizoen worden er meer paartjes of families waargenomen waardoor de procentuele groepsgrootte stijgt. Het percentage eenlingen ligt in maart en oktober zo hoog doordat de eerste en de laatste waarnemingen vooral één exemplaar betreft. Later in die maanden worden de echte grote groepen gezien. Maar ook dan blijven de eenlingen de grote meerderheid. Het verschil tussen het voor- en najaar is, dat er in het najaar wat grotere groepen worden waargenomen. Groepen boven de 10 exemplaren zijn dan geen zeldzaamheid (zie

Figuur 6 De procentuele verdeling van de groepsgrootte van de Tapuit in het Rijk van Nijmegen e.o.

Figuur 7 De procentuele verdeling van de groepsgroottes per maand.

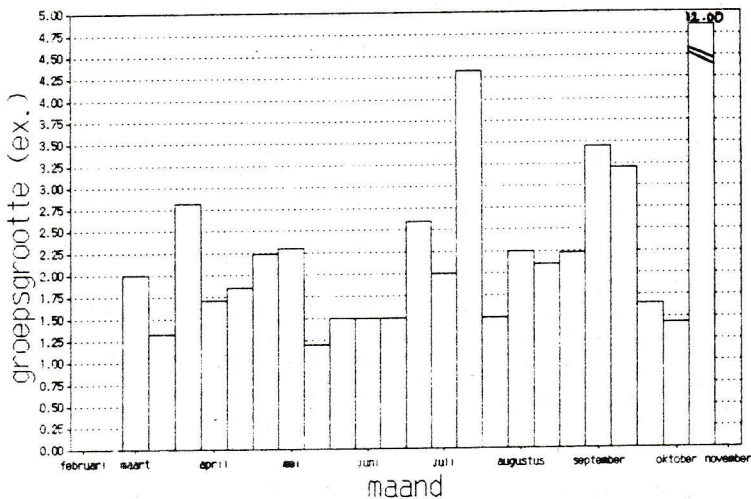
begin 3.4).

De gemiddelde groeps grootte in het Rijk van Nijmegen e.o. bedroeg:

2.41 exemplaren

Hieruit blijkt dat de Tapuit veelal in groepjes voorkomt, die niet al te groot zijn. Helaas wordt de groeps grootte niet in de literatuur vernoemd zodat ik die niet kan vergelijken.

In figuur 8 is de gemiddelde groeps grootte per decade uitgewerkt. Hieruit blijkt dat die nogal variabel is. Er bestaat weinig verschil tussen het broedseizoen en de trek tijden. Er vallen twee pieken op nml. een bij de eerste decade van juli en een bij de derde decade van oktober. Tijdens de eerste decade van juli werden alleen maar families (σ , φ en juv.) waargenomen, waardoor het gemiddelde omhoog schoot. Bij de derde decade van oktober werd een groepje van 12 exemplaren gezien, terwijl er verder geen waarnemingen van zijn. Hierdoor krijgt men een gemiddelde van 12,00. Eigenlijk hoort de tweede piek bij de eerste en de tweede decade van september te liggen. Dit is ook het geval als men die van de derde decade oktober wegdenkt.

Figuur 8 De gemiddelde groeps grootte per decade.

4. Broeden in het Rijk van Nijmegen en omstreken

Als men naar de biotoopbeschrijving van de Tapuit kijkt (zie 2.3), ziet men dat er in het Rijk van Nijmegen e.o. potentiële gebieden aanwezig zijn. Dit zijn dan o.a. de Berger- en Gemeenteheide, de Ullingse Bergen en de Hamert. De Mookerheide en de Mulderskop zijn te veel begroeid.

Uit de gegevens blijkt dat de eerste broedgevallen werden ontdekt in 1977. Men mag aannemen dat ook daarvoor Tapuiten hebben gebroed op de echte geschikte plaatsen (dit zijn de Berger- en Gemeenteheide, de Ullingse Bergen en de Hamert). Ook na dat jaar zijn er niet jaarlijks gegevens bekend over de gebieden, zodat het overzicht hieronder niet als geheel compleet mag worden gezien.

Hieronder geef ik een overzicht van het aantal broedparen van de Tapuit van jaar tot jaar. Mondeling heb ik van F. van Kalleveen (de boswachter van de Ullingse Bergen) vernomen, dat er eind jaren 70 ongeveer 10 paren een territorium hadden op de Ullingse Bergen. Dit aantal is geslonken naar 5 broedparen in 1987. Helaas heb ik niet de precieze gegevens van jaar tot jaar zodat ik de precieze aantallen niet in het onderstaande schema kan vermelden. Alleen van 1987 zijn officiële BMP gegevens bekend. Deze heb ik wel hieronder verwerkt.

1965-1976 : In deze jaren werden geen Tapuiten waargenomen in geschikte gebieden in de geschikte tijd (1-6 t/m 31-7)

1977 : In dit jaar hebben 2 paar gebroed in de Hamert. Er werden op 15-7 2 exemplaren waargenomen. Van 24-7 t/m 31-7 werden 2 families gezien op dezelfde plek.

1978 : Dit jaar werden 3 paartjes begin juli waargenomen op de Ullingse Bergen. Dit duidt op 3 waarschijnlijke broedvogels.

1979 : Dit jaar als broedvogel aanwezig op de Ullingse Bergen.

1980 : Ook dit jaar als broedvogel op de Ullingse Bergen aanwezig

1981 : In juni van dit jaar werd 1♂ waargenomen langs de spoorlijn achter het hockeyveld d' Almarasweg in Nijmegen. Dit terrein voldoet aan de eisen van de Tapuit, zodat een broedgeval niet uitgesloten mag worden. Ook op de Ullingse Bergen dit jaar present

1982 : Alleen op de Ullingse Bergen aanwezig dit jaar

1983 : Op 8-7 werd 1♂ fouragerend aangetroffen op de Hamert. Dit is waarschijnlijk een territoriumhoudende vogel geweest. Verder was hij ook op de Ullingse Bergen weer present dit jaar.

1984 : Dit jaar waren alleen Tapuiten op de Ullingse Bergen aanwezig

1985 : Dit jaar was er de gehele periode een paartje aanwezig op de Gemeenteheide. In mei was de eerste waarneming en op 31-7 de laatste. Ze zullen hier dus wel gebroed hebben. Op de Ullingse Bergen liet de soort ook dit jaar niet verstek gaan.

1986 : Het was een verrassing toen op 26-4 een zingend mannetje aanwezig was op de Heumense Schans. Op 11-5 werd hij opnieuw waargenomen. Het vermoeden van een broedpaar werd bevestigd toen op 11-6 en 14-6 een bedelend jong bij de oudervogel werd waargenomen. Ongeveer 5 paar waren er dit jaar aanwezig op de Ullingse Bergen.

1987 : Op de Ullingse Bergen hebben dit 5 paar gebroed. Ook op de Gemeenteheide werden Tapuiten waargenomen. Op 4-7 werden 2 exemplaren waargenomen en op 29-7 werd een jong gezien. Hier hebben ze dus dit jaar waarschijnlijk ook gebroed.

Uit deze getallen kan men concluderen dat de Tapuit een min of meer regelmatige broedvogel is in het Rijk van Nijmegen e.o. in de geschikte gebieden. Het bolwerk van de Tapuit is de Ullingse Bergen. Goede tweede zijn de Hamert en de Gemeente/Bergerheide. Incidenteel komt de soort tot broeden in andere, wat minder aantrekkelijke gebieden.

Als men naar het bovenstaande schema en naar de getallen van de Ullingse Bergen kijkt, blijkt dat de Tapuit flink achteruit gaat. Dit heeft een aantal aanwijsbare oorzaken. Het feit dat deze gebieden bij de recreanten steeds meer bekend wordt, zodat het tourisme er in toeneemt, is een negatieve ontwikkeling voor de soort. De Tapuit is een soort die erg stoorgevoelig is. Hierdoor kan deze schaarse broedvogel flink wat schade lijden of zelfs helemaal uit zo'n gebied verdwijnen. Ook de toenemende vergrassing speelt een grote rol. Als een terrein te begroeid raakt verdwijnen de aanwezige Tapuiten. Dit proces speelt zich ook af in een aantal gebieden. Waarschijnlijk spelen ook nog andere oorzaken een rol. Een ding staat vast : de Tapuit als broedvogel heeft niet zo'n goede toekomst.

4. Dankwoord

Ik wil iedereen bedanken die zijn of haar waarnemingen heeft ingestuurd. Zonder deze mensen zou dit artikel onvolledig zijn geweest. Ik wil Peter Brouwer bedanken voor het verzamelen en het verstrekken van de gegevens uit het archief van de VWG en natuurlijk Johan Thissen en Dik Heg voor het verzamelen van literatuur en literatuurgegevens.

5. Literatuurlijst

- Alleyn, W.F. et. al. 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Van Gorcum, Assen p.372-374
 Bekhuis, J et. al. 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. SOVON, Arnhem p.398-399

- Bergh, L.M.J. van den et. al. 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Stichting VWG Grote Rivieren. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen p.258-259
- Brouwer, P & R. Gorissen & W. Hagemeijer & W. Helmer. 1985. Vogels van de Ooijpolder. VWG Rijk van Nijmegen e.o. O.M. van Hoorn, Nijmegen p.251-252
- Cramp, S. ch.ed. 1988 Handbook of the Birds of the Western Palearctic, Volume 5. Oxford University Press, Oxford p.770-792
- Dijk, A. J. van & B. L. J. van Os et. al. 1982. Vogels van Drenthe. Van Gorcum, Assen p. 246-247
- Dijk, J van. et. al. 1981. Randstad en broedvogels. VWG Avifauna West Nederland. p.366-367
- Dijkens, A.J. & L.J. Dijkens. Texel vogeleiland. Thieme, Zutphen p. 184-185
- Fergusson-Lees, J & I. Willis. 1987. Tirions Vogelgids. vertaald en bewerkt door Arnoud B. van den Bergh et. al. Tirion, Baarn p. 262-263
- Franz, A. & J. Sartor. Die Vögel des Siegerlandes. Wittgenstein p.129-130
- Jonkers, A. et. al. 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. p.286-287
- Menzel, H. 1964. Der Steinschmätzer. Neue Brehm Bücherei 326 Wittenberg
- Mildenberger, H. et. al. 1984. Die Vögel des Rheinlandes, Band 2. Düsseldorf p.377-382
- Peitzmeier, J. et. al. Avifauna von Westfalen, Band 2. 1979. Landesmuseum für Naturkunde, Münster p.374-375, 551.
- Ploeg, D.T.E. van der et. al. 1979. Vogels in Friesland. De Tille B.V., Leeuwarden p. 1156-1163
- Teixera, R.M. 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. De Lange van Leer b.v., Deventer p.272-273
- Zwart, F. 1985. De broedvogels van Terschelling. Van Gorcum, Assen p. 121-122

Menno Hornman
 Groesbeekseweg 414
 6523 PP Nijmegen
 080- 232595

BROEDVOGELINVENTARISATIE ST. JANSBERG-OOST 1988

INLEIDING

Eén van de inventarisaties van de VWG Rijk van Nijmegen in 1988 betrof het oostelijke deel van de St. Jansberg in de gemeente Gennep. Dit bosgebied is eerder in de jaren 1978, 1979 en 1980 door Henk de Vries geïnventariseerd (Mourik, 1981, nr. 2: 43-49). Dit biedt de mogelijkheid om eventuele veranderingen in de tijd vast te stellen en deze in verband te brengen met veranderingen in het gebied. De resultaten van dit jaar worden beschikbaar gesteld aan de eigenaar van het gebied (Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten) en aan het landelijke broedvogelmonitoringproject (BMP) van SOVON. Het voornemen bestaat om het gebied in 1989 wederom te inventariseren.

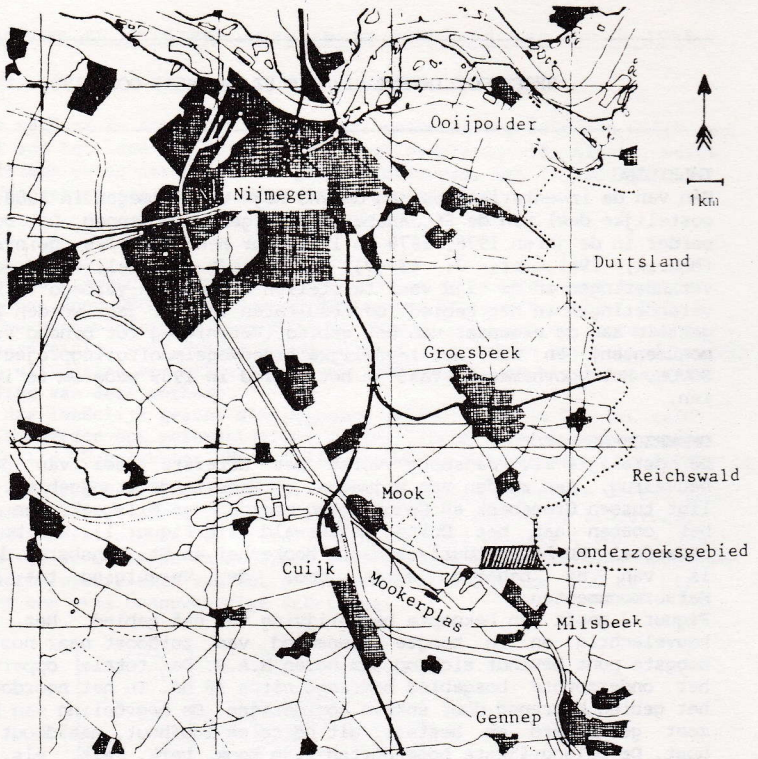
ONDERZOEKSGBIED

De oostelijke St. Jansberg vormt het uiterste deel van de bosrijke heuvelrug, ten zuiden van Nijmegen, op Nederlands grondgebied. Het gebied ligt tussen Groesbeek en Gennep, ten noorden van Milsbeek, en grenst in het oosten aan het Duitse Reichswald (zie Figuur 1). Het bos vormt een onderdeel van het natuurreservaat "Mookerhei en St. Jansberg" dat eigendom is van en beheerd wordt door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

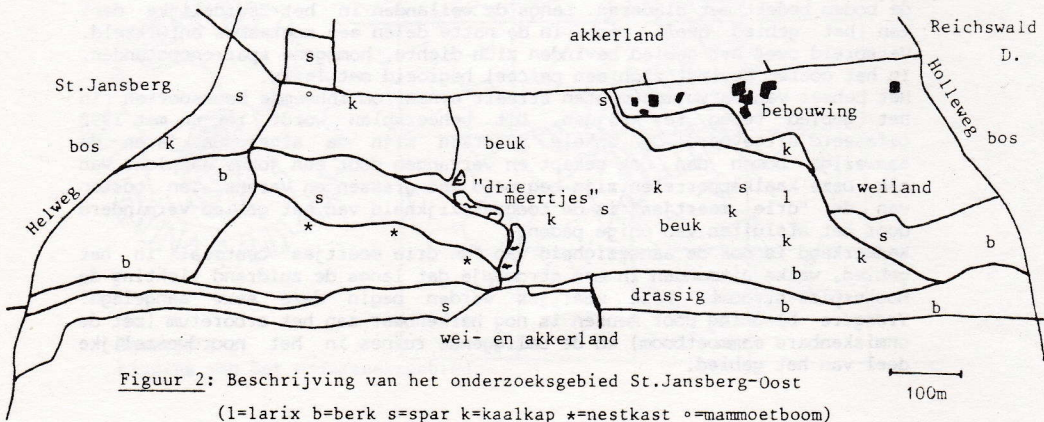
Figuur 2 geeft een beknopte beschrijving van het gebied. Het terrein is heuvelachtig en in hoogte toenemend van zuidoost naar noordwest. Het hoogste punt bevindt zich op 59m boven N.A.P. De totale oppervlakte van het onderzochte bosgebied bedraagt circa 39 ha. In het noordoosten wordt het gebied begrensd door enkele boerderijen. De begroeiing van het bos is zeer gevarieerd en bestaat uit percelen loofhout, naaldhout en gemengd hout. De belangrijkste boomsoorten zijn beuk, berk, eik, els, kastanje, grove den, spar en larix. Het voorkomen van percelen van enkele kenmerkende boomsoorten is weergegeven in Figuur 2. Ook de ondergroei is zeer wisselend en bestaat o.a. uit varens, braam en vlier. Op diverse plaatsen in het gebied zijn recentelijk enkele oudere beuk- en kastanjeopstanden gedund. In de oudere beukenopstanden ontbreekt ondergroei en is de bodem bedekt met bladeren. Langs de weilanden in het zuidelijke deel van het gebied heeft zich in de natte delen een moerasbos ontwikkeld. Verspreid over het gebied bevinden zich dichte, homogene sparrenopstanden. In het oosten bevindt zich een perceel begroeid met larix.

Het beheer van Natuurmonumenten streeft ernaar om inheemse boomsoorten in het gebied terug te krijgen. Dit beheersplan wordt tot en met 1992 gefaseerd uitgevoerd. Op enkele plaatsen zijn de afgelopen jaren de aanwezige bomen dan ook gekapt en vervangen door een jonge aanplant van eik. Deze kaalkapperelen zijn begroeid met grassen en varens. Ten oosten van de "drie meertjes" is de toegankelijkheid van het gebied verminderd door het afsluiten van enige paden.

Kenmerkend is ook de aanwezigheid van "de drie meertjes" centraal in het gebied, welke uitmonden in een stroompje dat langs de zuidrand richting de Mookerplas stroomt. Deze meertjes werden begin deze eeuw aangelegd. Vroegere bewoning door mensen is nog herkenbaar aan het arboretum (met de onmiskenbare mammoetboom) en de omliggende ruïnes in het noordwestelijke deel van het gebied.

Figuur 1: Ligging // of het onderzoeksgebied St.Jansberg-Oost

Figuur 2: Beschrijving van het onderzoeksgebied St.Jansberg-Oost
 (l=larix b=berk s=spar k=kaalkap *=nestkast o=mammoetboom)

METHODE

De broedvogelinventarisatie werd uitgevoerd volgens de richtlijnen van het BMP-project van SOVON. Het gebied werd van half maart tot half juni 10 maal bezocht. Ook werd in maart een nachtelijke tocht gemaakt. Een bezoek vond plaats in maart; 4 in april; 3 in mei en 2 in juni. De inventarisatietochten werden gedaan door S. Dalstra, L. Engels, R. Gorissen, J. Helmer, R. Schuurkes, J. Thissen en H. de Vries. In totaal werd ruim 26 uur in het gebied doorgebracht. De interpretatie van de veldgegevens vond plaats met behulp van de BMP-richtlijnen. H. de Vries gaf kritische opmerkingen op een eerdere versie van dit artikel.

Tabel 1: Het aantal territoria van waargenomen vogelsoorten in het gebied St. Jansberg-Oost gedurende het broedseizoen 1988.

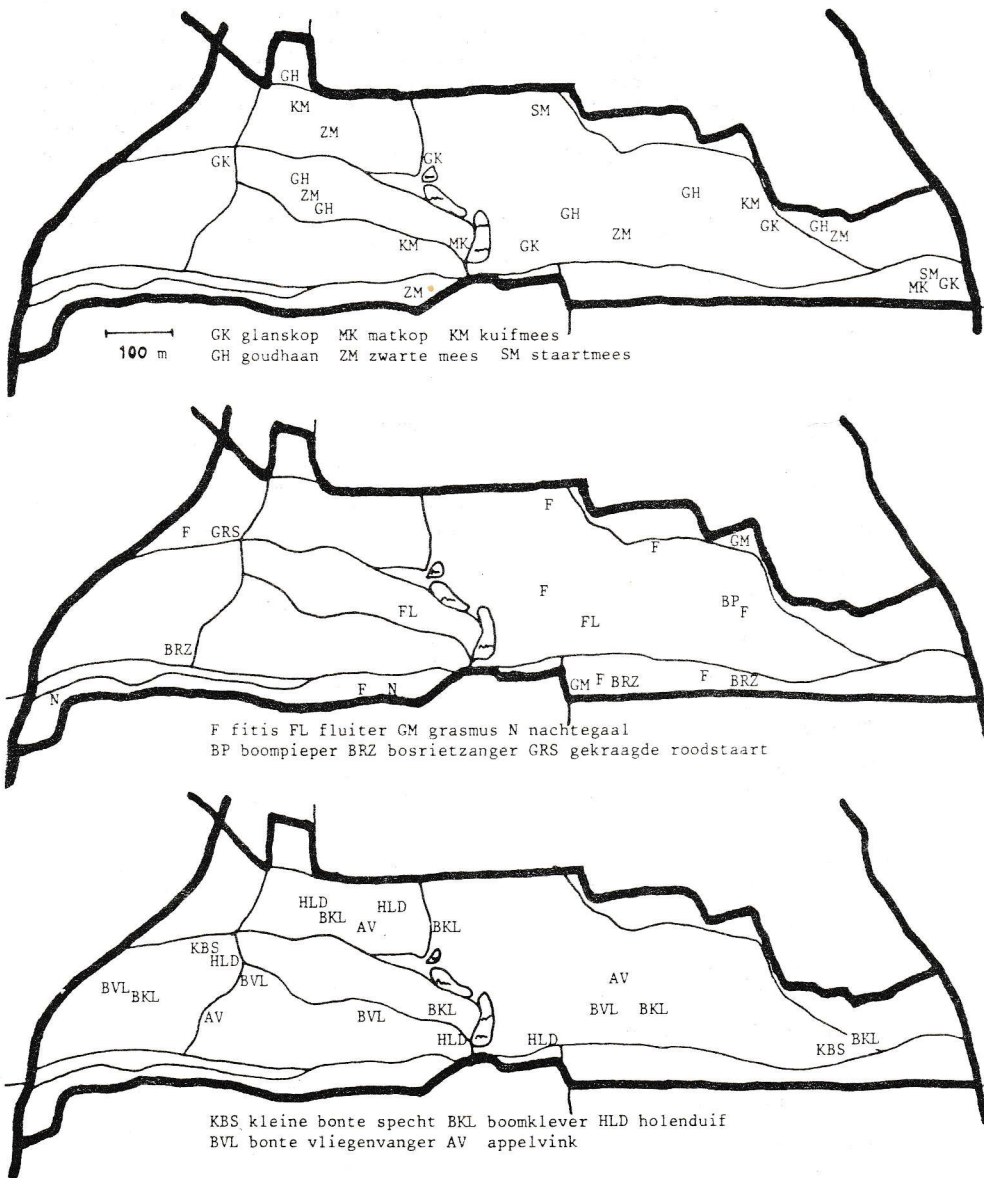
Wilde Eend	+	Tuinfluits	8
Wespendief	+	Zwartkop	23
Havik	+	Fluits*	2
Sperwer	+	Tjiftjaf	27
Buizerd	+	Fitis*	8
Pazant	1	Goudhaan*	6
Holenduif*	5	Vuurgoudhaan	+
Houtduif	18	Grauwe Vliegenvanger	9
Tortelduif	2	Bonte Vliegenvanger*	4
Koekoek	1	Staartmees*	2
Bosuil	2	Glanskop*	5
Ransuil	+	Matkop*	2
Groene Specht	1	Kuifmees*	3
Zwarte Specht	1	Zwarte Mees*	5
Grote Bonte Specht	7	Pimpelmees	23
Kleine Bonte Specht*	2	Koolmees	25
Boompieper*	1	Boomklever*	6
Witte Kwikstaart	1	Boomkruiper	11
Winterkoning	24	Vlaamse Gaai	3
Heggemus	3	Ekster	1
Roodborst	29	Kauw	+
Nachtegaal*	2	Zwarte Kraai	6
Gekraagde Roodstaart*	1	Spreeuw	28
Merel	43	Huisms	+
Zanglijster	8	Vink	29
Grote Lijster	2	Groenling	1
Bosrietzanger*	3	Sijs	+
Spotvogel	+	Goudvink	1
Grasmus*	2	Appelvink*	3

+ in het gebied waargenomen maar geen territorium;

* verspreiding van de territoria wordt vermeld in Figuur 3.

RESULTATEN EN BESPREKING

In totaal werden 58 vogelsoorten in het bosgebied waargenomen. Van 46 soorten werden één of meerdere territoria vastgesteld. Het totale aantal territoria bedroeg circa 400. Een overzicht van de resultaten wordt gegeven in Tabel 1. De verspreiding van enkele karakteristieke soorten is weergegeven in Figuur 3. De vogelbevolking is wat betreft soortenrijkdom en soortensamenstelling kenmerkend voor gevarieerde (oude, jonge en gemengde) loof- en/of naaldbossen op het Nijmeegse stuwwallencomplex.

Figuur 3: Het voorkomen van enige broedvogelsoorten (op basis van territoria) in het gebied St. Jansberg-Oost gedurende 1988.

De meest algemene soort is de Merel, gevolgd door Roodborst, Vink, Spreeuw, Tjiftjaf, Koolmees, Winterkoning, Pimpelmees en Zwartkop. Deze soorten komen verspreid over het gebied voor. Van de Bonte Vliegenvanger werden vier territoria vastgesteld. Er zijn geen aanwijzingen dat de aanwezige nestkasten een rol hebben gespeeld bij het voorkomen van deze soort. De Ekster was slechts met één territorium (in de zuidoost-hoek) in het gebied aanwezig. Daarentegen was de Zwarte Kraai opmerkelijk goed vertegenwoordigd met zes territoria. Dit is opvallend voor de aaneengesloten bossen op de Nijmeegse heuvelrug. In het onderhavige gebied kan dit relatief hoge aantal worden toegeschreven aan het open karakter van de begroeiing (kaalkappercelen en nieuwe aanplant) als gevolg van het gevoerde beheer. Hierdoor vormt het gebied samen met de aangrenzende weilanden een aantrekkelijk biotoop voor broedende en fouragerende kraaien. Dit plaatselijk open karakter vormt echter eveneens een gunstig biotoop voor o.a. Boompieper en Fitis. Van de waargenomen roofvogelsoorten kon dit jaar geen broedgeval worden vastgesteld.

VERGELIJKING MET 1978-1980

Doordat de manier van inventariseren en van interpreteren afwijkt van die uit de periode 1978-1980 dient een vergelijking van de resultaten met enige voorzichtigheid te gebeuren. Desalniettemin zijn er toch enige opmerkelijke zaken te constateren.

De soortensamenstelling wijkt weinig af van die van 1978-1980. Ook het aantal waargenomen soorten en de totale dichtheid wijken weinig af. Voor de meeste soorten is er geen duidelijk verschil in het aantal territoria. De soorten waarvoor een verschil met redelijke zekerheid kan worden aangetoond, worden in Tabel 2 vermeld. In deze tabel is bij het vaststellen van een toename uitgegaan van het maximale aantal territoria in 1978-80; bij een afname is uitgegaan van het minimale aantal in 1978-80. Dit betekent dat steeds het minimale verschil wordt weergegeven. Voordat aan deze verschillen conclusies worden verbonden (bijvoorbeeld ten aanzien van het gevoerde beheer) is het noodzakelijk dat het gebied in 1989 wederom wordt geïnventariseerd.

Tabel 2: Vogelsoorten met een aantoonbaar verschil in aantal territoria tussen 1978-80 en 1988

Toename	1978-80 1988		Afname	1978-80 1988	
Grauwe Vliegenvanger	3	9	Heggemus	5	3
Grote Bonte Specht	3	7	Houtduif	25	18
Zwarte Mees	3	5	Tuinfluitter	11	8
Merel	33	43	Zanglijster	15	8
Zwartkop	16	23			
Tjiftjaf	20	27			
Pimpelmees	14	23			
Appelvink	+	3			
Bonte Vliegenvanger	+	4			
Kleine Bonte Specht	+	2			

+ is waargenomen, geen territorium

DB Nieuwsbrief is een nieuwe uitgave van de Stichting Dutch Birding Association *DBA*. Het betreft een 16 pagina's tellend bulletin dat maandelijks nieuws brengt over vogels in Nederland en België.

DB Nieuwsbrief richt zich in de eerste plaats op kwalitatieve presentie van zeldzame en interessante vogels die in de afgelopen maand in de vrije natuur zijn waargenomen. Naast diversiteit wordt ook ingegaan op aan de gang zijnde kwantitatief interessante fenomenen - zoals invasies en sterke doortrek - die niet tot Nederland en België beperkt hoeven te zijn.

Inhoudelijk laat *DB Nieuwsbrief* zich als volgt specificeren:

- reportages over ornithologische hoogtepunten van de afgelopen maand en over waarnemingen die aanknopingspunten bieden voor fundamentele ornithologische discussies
- een chronologisch overzicht van zeldzame en interessante vogels van de afgelopen maand met ruime aandacht voor regionaal interessante waarnemingen die op de *db*-vogellijn en in *Dutch Birding* kunnen ontbreken
- informatieve vaste rubrieken zoals de up-to-date Avifauna van Nederland, alsmede de (geplande) rubrieken over vogelkijkpunten in Nederland en België en over vogeltopografie en -terminologie volgens de laatste inzichten
- een polemische rubriek Stookolie waarin diverse auteurs een kort, kritisch, eigen geluid laten horen over allerhande vogelonderwerpen
- ruimte voor abonnees om gratis advertenties over vogelzaken te laten plaatsen
- actuele agenda, zowel voor *DBA* als voor andere vogelorganisaties.

Het geheel is Nederlandstalig en wordt geïllustreerd met foto's en tekeningen die een ieder ter beschikking kan stellen. Het unieke formaat accentueert de eigen positie van de nieuwsbrief tussen een conventioneel tijdschrift en een krant in. *DB Nieuwsbrief* kan enerzijds door de actualiteit ervan worden opgevat als een hors-d'oeuvre van *Dutch Birding*, bedoeld om de eerste 'waarnemingshonger' te stillen; anderzijds kan de nieuwsbrief door de brede, fundamentele en gemakkelijk toegankelijke informatie een brugfunctie vervullen voor vogelaars voor wie *Dutch Birding* te gespecialiseerd is.

Een abonnement op *DB Nieuwsbrief* kost (voor 12 nrs/jaar) f 34,50*.

Voor inlichtingen en abonnementen kan men een brief(kaart)je sturen naar: **DB Nieuwsbrief, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam.**

6 januari 1989

*

Degenen die zich op zowel *Dutch Birding* als *DB Nieuwsbrief* abonneren genieten een korting van f 10. In dat geval ontvangt men voor f 59,50 (ipv f 69,50) 16 (1) maal per jaar actualiteiten, informatie en documentatie over vogels in Nederland, België en elders in het Palearctische gebied.

Aanwijzingen bij het schrijven van bijdragen voor "de Mourik"

Kopij wordt bij voorkeur getypt geleverd, dit in verband met een snelle verwerking van de stukjes.

Wanneer U zelf typt: een duidelijke, scherpe letter; dus geen versleten lint, machine schoonmaken en bij voorkeur een wegwerp-carbonlint gebruiken. Tikken op gewone A4-vellen, kantlijn links en rechts 2 cm., onder en boven 2,5 cm.; dicht opeen typen (regelstelling 1).

Langere artikelen worden bij voorkeur in verschillende hoofdstukjes verdeeld, dit i.v.m. de leesbaarheid. Bij het weergeven van onderzoeksresultaten is een goede indeling: Inleiding, Methode, Resultaten, Discussie (of Bespreking), Literatuur.

Wanneer literatuurgegevens verwerkt worden moet altijd de bron worden aangegeven. In de tekst gebeurt dit door het vermelden van schrijver(s) en jaartal van publicatie, voorbeeld: (Brouwer et al. 1985). Onder het hoofdstukje "Literatuur" wordt de bron vervolgens nader omschreven, zoals in onderstaande voorbeelden: Brouwer, P. & Gorissen, R. & Hagemeyer, W. & Helmer, W. 1985. Vogels van de Ooijpolder. VWG Rijk van Nijmegen en omstreken. O.M.van Hoorn, Nijmegen. van Swaay, C. 1985. De Rode en Zwarte Wouw (Milvus milvus en Milvus migrans) in het Rijk van Nijmegen. de Mourik 11 (2): 52-62.

(bij boeken dus uitgever en plaats van uitgave; bij bladen eerst jaargang, dan nummer en de bladzijden waarover het artikel loopt).

Wanneer U tabellen en figuren in Uw artikel plaatst: voorzie elke tabel en figuur van een nummer (tabel 1, 2 etc.; figuur 1, 2 etc.) zodat U makkelijk in de tekst naar een tabel of figuur kunt verwijzen. Voorts moet elke figuur en tabel voorzien zijn van een korte maar duidelijke verklarende tekst, zodat de lezer weet waar de tabel of figuur over gaat.

Soortnamen van vogels worden altijd met een hoofdletter gespeld, dus Zwarte Zeeëend, Koolmees etc.. Soort- of familiegroepen echter steeds met een kleine letter, dus eenden, zeeëenden, mezen. Wetenschappelijke namen worden met een hoofdletter en vervolgens met een kleine letter geschreven, dus Athene noctua, Turdus torquatus (bij de eerste keer is het gebruikelijk om de naamgever te vermelden: Turdus torquatus (L.), "L." staat voor Linnaeus).

Voorts is de redactie altijd bereid U bij te staan, onder andere bij het verzamelen van literatuur- en archiefgegevens.

Aanwijzingen bij het maken van illustraties

Pentekeningen met Oost-Indische inkt op wit papier of transparant. Bij voorkeur ongeveer 1,5 tot 2 maal de grootte waarop ze afgedrukt moeten worden.

Overtreedingen van de Vogelwet, Jachtwet en de Natuurbeschermingswet

Deze kunnen gemeld worden aan de heer P. Brugman, Regt.Stoottroepenstraat 14, 5431 TA Cuyk, tel. 08850-15901 (Controleur Vogelwet). Strafbare feiten die direct of indirect te maken hebben met de bescherming van de natuur (Jachtwet, Vogelwet, Visserijwet, Natuurbeschermingswet e.d.) kunnen uiteraard gemeld worden bij de plaatselijke politie, maar ook bij de gespecialiseerde Veldpolitie. Telefoonnummers van de meldkamers van de Veldpolitie: Gelderland 055-664455, Noord-Brabant 04116-72189 (bij geen gehoor Piet Bouten 04113-2102), Limburg 04746-1370.

Dood gevonden vogels

Deze kunnen voor onderzoek ingezonden worden naar het Centraaldiergeneeskundig Instituut, met name wanneer de omstandigheden verdacht zijn. Verkeers-, olie-slachtoffers e.d. worden niet onderzocht. Adres: C.D.I. afd. B.P., Edelhertweg 15, 8219 PH Lelystad, tel. 03200-73911.

Ringen

Wanneer U een ring vindt of bij een vogel afleest kunt U de ring of cijfercombinatie opsturen naar: Vogeltrekstation, Antwoordnummer 341, 6660 VE Heteren. Bij dit station kunt U ook speciale formulieren voor het insturen opvragen. Zowel binnenlandse- als buitenlandse ringen worden verwerkt.

jaargang 15 nummer 1

INHOUD

Schaarse en zeldzame soorten in het Land van Cuyk 1988	6
Veldwaarnemingen mei-december 1988	13
De Tapuit - Oenanthe oenanthe - in het Rijk van Nijmegen e.o. 1965 t/m 1987	17
Broedvogelinventarisatie St. Jansberg oost 1988	39

AGENDA

- 2 maart 20.00 zaal N5 Wiskunde & Nat.Wet.
Heyendaalseweg, Nijmegen
Algemene ledenvergadering
- 16 maart 20.00 zaal N3 Wiskunde & Nat.Wet.
lezing Noord-Scandinavië
- 4-7 mei Hemelvaartkamp Ameland
- WERKGROEP LAND VAN CUYK
- 11 feb. 6.30 kerk Beers
Dagexcursie Flevoland
- 5 maart 8.00 kerk Mill
Omgeving Mill excursie
- 15 maart dia-lezing Steenuilen N. Ebben
20.00 De Vier Linden, Vierlingsbeek
- 2 april 7.00 café De Santpoort, Groeningen
excursie Groeningse Bergjes
- 23 april 6.30 kerk Beers
excursie Ooypolder